

TÜRK MUHASEBE ÖRGÜTLENMESİNİN ÖNCÜLERİNDEN: DR. MASUM TÜRKER İLE SÖYLEŞİ

Söyleşiyi yapanlar

Gülçin Üstüntaş

MUFTAV Sanat Danışmanı

Dursun Ali Yaz (SMMM)

Çocukluğu - Mardin Yılları

Masum Türker, 18 Mart 1951'de Mardin Merkez İlçe'de (Bugünkü adıyla Artuklu İlçesi), ailesinin ilk çocuğu olarak doğdu. 1977 yılında Deniz Türker ile evlendi. 1978'de kızı İpek, 1985'te oğlu Ahmet Doğdu. 1999-2002 yılları arasında İstanbul Milletvekili, 2002 yılında Ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı olarak görev yaptı. 2003-2015 yılları arasında İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. 2003 yılından bu yana İstanbul Üniversitesi, Işık Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Altınbaş Üniversitelerinde konuk öğretim görevlisi olarak ders veriyor. *Türkerler Bağımsız Denetim Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.*'nin kurucusu ve Yönetim Kurulu Üyesidir. 1997-2017 yılları arasında Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu'nda çeşitli komitelerde Komite Üyesi ve Yönetim Kurulu Üyesi olarak çalışmıştır. 2004-2006 ve 2016-2018 yılları arasında Akdeniz Ülkeleri Muhasebeciler Federasyonu Başkanlığı görevinde bulunmuştur. 1992-1999 yıllarında TÜRMOB'ta Başkan Yardımcısı, 2008-2010 yılları arasında Başkan olarak görev yapmıştır ve 2016'dan bu yana Yönetim Kurulu üyesidir. Ayrıca 1993-1999 yılları arasında TESMER Kurucu Başkanı olarak görev yapmıştır.

Masum Türker'in Babası Ahmet Bey, Mardin'de ortaokul eğitimi görmüş, askerlik sonrası Ziraat Bankası'nda bir süre memurluktan sonra esnaf olarak ticaret hayatına atılmış. Annesi ise ev kadını. Babasının aile kökleri Orta Asya'ya kadar uzanıyor. Anadolu'da ilk yerleştikleri yer Karaman Beyliği sınırları içinde olmuş. Bir süre Kütahya'da durduktan sonra aile Aydın'da yerleşmiş. Büyüklük ölünce öksüz kalan iki çocuk İstanbul'a medreseye veriliyor. Ailenin hayat çizgisi medresedeki ilim eğitimi ile başlıyor.

300'ü aşkın yıl önce medresede yetişen iki kardeş dönemin Şeyhülislamı tarafından biri Siirt'e, diğeri ise Mardin'e görev yapmak üzere gönderiliyor. Bunlar şeyh mertebesinde görevlendiriliyor. Bir nevi kürsü başkanı gibi. İki kardeş o kadar hümanistmiş ki kuşandıkları

pala, gürgen ağacındanmış. Yani insan öldürmeleri mümkün değil. Mardin'e yerleşen. Masum Türker'in en büyük dedesi olan Şeyh Mahmut *Şeyh-ül Haşep* lakabı ile anılmış. Haşep, gürgen ağacının Arapçasıdır. Arapça konuşulan Mardin'de Şeyh Mahmut, Türkçe konuştuğu için zaman içinde 'Şeyh Mahmut El Türki' lakabıyla anılmış, Aile lakabı Şeyh Mahmut El-Türki olmuş. Zaten bu yüzden aile mezarlığının kapısında Şeyh Mahmut El- Türki' yazar. Masum Türker'in soyu, Mardin'de aileyi kuran Şeyh Mahmut El-Türki'den geliyor. Soyadı Kanunu çıktığında aile Öztürk soyadını almak istiyor. Ancak başka bir aile Öztürk soyadını aldığı için farklı soyadı seçmeleri isteniyor. Bu süreçte Aile, soyadı seçimi nedeniyle iki kola ayrılıyor. Ailenin bir kolu Öztürk Atalay soyadını alırken ailenin diğer kolu olan Masum Türker'in dedesi ve kardeşleri Türker soyadını alıyor. Ailenin bu iki soyadının Arapça karşılığı aynı olup 'Şeyh Mahmut El-Türki'dir.

Yıllar geçtikçe aile gerek ortamın etkisi ve yerel evlilikler, gerek Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetim sistemi dolayısıyla yeni doğanlar Mardin'de konuşulan yerel dil olan Arapça dilini konuşuyor. Bu konuda Masum Türker, 'Bende Arapça konuştuğum için ilkokul birinci sınıfı geçemedim. Aile kökümüze ilişkin uzun süre kendimizi Arap zannediyorduk. Şeceremizi ve evdeki belgeleri araştırdıktan sonra baktım ki Türkmen kökenliyiz.' diyor. Mardin Artuklu Üniversitesinde yapılan bir araştırmada, *Masum Türker'in Araplaşmış Türkmen olduğunu yazmaktadır.*

Dedem ben bir yaşındayken vefat ediyor, hem din adamı, hem din âlimidir. Vefat ettiğinde bütün çarşı cenazeye geliyor ve çarşı kapanıyor. Dedem ve kardeşleri Medrese eğitimi almış, ağabeyi Cumhuriyet öncesinde medresede kürsü sahibi olarak ilim yapmaktadır. Babamın adı da oradan geliyor: *Ahmet*. Dedem de müderrislik yapıyor, kendi yazdığı el yazma ve eski harfle yazılmış tefsir, fıkıh, İslamiyet'e ilişkin yorumlar, matematik, astronomi kitapları hala duruyor. O zamanlar Mardin'de itibar edilen iki din âlimi vardır. Birisi dedem Şeyh Mehmet Türker, diğeri ise Şeyh Yusuf Ensari isimli bir hocadır.

Bizim çocukluğumuzda Mardin'de Arap, Türkmen veya Süryani ile Kürt, Arap veya Türkmen ile kavga etmezdi. Kavga edilecekse Türkmen-Türkmen'le, Kürt-Kürt'le yani birbirleriyle kavga ederlerdi. Kan davaları kendi aralarında olurdu. Adeta Birleşmiş Milletler gibi bir ortamda büyüdük.

Arapça konuşurduk ama Türkmen'dik. Şehrin ve kadim ilçelerinin önemli bir bölümü Artuklu asıllı yani Türkmen'dir. Ben inceledim ortaokuldayken. Hasan Keyf, Artukluların başkentiymiş. Sonra Mardin başkent olmuş. Neden şehir Arapça konuşuyor dersiniz, Selahattin Eyyübi Mardin'e geldiğinde Arap hâkimiyeti başlıyor. Süleyman Şah bölgeden geçtikten sonra, Türkmenler ve onların kültürü hâkim oluyor. Ancak süreç içinde değişim yaşanıyor.

Annem 15 yaşındayken babamla görücü usulü evleniyor. Evin ilk erkek çocuğu benim. Dedem Hicaz'a gidince orada çok önem verdiği bir din alimi olan Şeyh Masum'un adını bana veriyorlar. İlk erkek çocuk olduğumdan büyük halalarım özel hikâyelerle, menkıbelerle beni büyüttüler. Hayat çizgimin belirlenmesine ışık tuttular. Onlardan çok şey öğrendim. Yaşamımda çok sıkıştığım zamanlarda o menkıbelerden yararlandım.

Çocukluğumda edindiğim deneyim yaşanan olayların yarınların belirlenmesini etkilediğini öğretti bana. İlkokul üçüncü sınıfta okul dışında Babamın dükkânında çalışmaya başladım. Özellikle Babam İstanbul'a mal almaya gittiğinde dükkânı ben idare etmeye

başladım. Sabah erken saatte okul başlayana kadar, öğle tatilinde ve okul sonrası yatsı namazına kadar dükkânı açık tutuyordum. Kitap, plak ve gazete satıyorduk. Gazeteler bir gün sonra geliyordu. Önce Diyarbakır'a geliyordu, oradan Mardin'e. Yani bir gün sonraki gazete okunuyordu. İnsanlar gece bir önceki güne ait gazeteyi almak için kuyruk oluştururdu. Mardin'den ayrılana kadar okul dışındaki zamanlarda babamın dükkânında çalışıyordum. Faturalara damga pulu yapıştırılırdı. Damga pulunun ne olduğunu, kaç liralık işe kaç lira damga pulu yapıştırdığını burada öğrendim. Gazete satıcılığı yaparken gazeteciliği de öğrenmeye heveslenmişim.

Ben ilkokul 4. sınıftan itibaren sınıf başkanıydım. 4. sınıf öğretmenimiz Mardin'li yeni mezun genç bir öğretmendi. Tecrübesiz olduğu halde hayata bakışımı etkiledi, adı Talia Özsüer'di. Beni önce doğrudan sınıf başkanı yaptı. Her ay seçim yapılacağını söyledi. İlk seçimde en yüksek oyu alarak seçildim. İkinci ay yapılan seçimde kimse oy vermedi, yalnız kendi oyumu alabildim. Her gün okula beraber gidip geldiğim Amcazademin torunu Mehmet Gelmedi (Erdem) bile oy vermemişti. *Neden?* diye sordum. *Sen sınıf müessesili olduktan sonra kendini bir şey oldun zannettin. Bizi şikâyet etmeye başladın idareye dedi.* Bunun üzerine herkese sevgiyle yaklaşmaya başladım. Sonraki seçimde bir iki oy farkla kazandım. Ve bir daha beni deviremediler. Çünkü sınıf başkanı olmanın idare adına hesap sorup kılıç sallamak olmadığını, sana oy versin vermesin idaresinden sorumlu olduğun herkese sahip çıkmak olduğunu anladım.

İlkokula mahallemizde kiralanmış bir binada Merkez İlkokulu'nda başladım. Daha ilk sömestr'de Merkez İlkokulu taşındı. Ama bizim mahallenin öğrencileri aynı binada Atatürk İlkokulu adı altında devam ettik. İkinci sınıfta Atatürk İlkokulu Diyarbakırkapı Mahallesi'nde yeni inşa edilen bir binaya taşındı. Yine biz mahallenin öğrencileri aynı binada devam ettik bu sefer okulun adı değişti: Sakarya İlkokulu.

Üçüncü sınıfta bitirdiğimizde Sakarya İlkokulu Savurkapı Mahallesi'nde inşa edilen bir binaya taşındı. Bizim mahallenin çocukları da okul binası kirasından vazgeçildiğinden mahallemize yakın yerde Mardinli Hukukçu Ordinaryüs Profesörü tarafından yaptırılan ve adını taşıyan ilkokul diplomasını aldığım Mardin Ebulûla İlkokulu binasına taşındık.

İlkokulun birinci yılında sınıfta kaldım. Birinci sınıf öğretmenimiz Mardin'li olmayan bir bürokratin eşiydi. Arapça bilmediği için, bazen çocukların ne dediğini anlamıyor. Çocuklar tuvalete gidemiyor hatta altına bile kaçırıyordu. Sınıfı çalışkanlar ve tembeller grubu şeklinde ikili ayırma yapıyordu. Böyle varsılla yoksulu ayırmanın yanlış olduğunu o zaman öğrendim Ben çat pat konuşabildiğim için çalışanlar tarafındaydım. Bayram tatilinde Nusaybin İlçesine halamları ziyarete gittik. Orada kızamık oldum dört beş gün okula gidemedim. Okula döndüğümde hoca derse kaldırdı. Sorulara kem küm yanıt verince, kalk sende tembeller arasına geç dedi. Damdan düşmeyi hayatımda ilk defa o gün öğrendim. Babam hak istemeyi bilen haksızlığa dayanamayan bir insandı ve herkes ondan çekinirdi. Okul müdürü gelip babama *Senin oğlun sınıfta kalacak gibi, geçirmemizi ister misin?* diyor. Babam da *sınıfta bırakın* diyor. İyi ki sınıfta kalmışım. Yeni yıla Türkçe konuşmayı bilerek başladım. Bu insanlara yakın olmayı onlardan bir şeyler öğrenmeyi sağlayınca başarılı olmaya başladım. Benim ve sınıf arkadaşlarımda başarısında tekrarladığım birinci ve ikinci sınıfta öğretmenimiz olan ailemizin ikinci kolunun bireylerinden Vehbiye Öztürk Atalay'ın (evlilik soyadı: Yersel) deneyimi, insancıl yaklaşımı ve öğretme gücünün etkisi büyüktür.

Mardin Ebulula İlkokulu'nu bitirdikten sonra Ortaokulu Mardin Lisesi Orta Kısmı'nda tamamladım. Ortaokula geçtiğimizde, hayatımın en büyük hatasını ve aynı zamanda en büyük özverisini yaşadım. Yabancı dil seçimi kurayla yapıldı. Kurada Fransızca çektim. Akrabam olan arkadaşım Mehmet de Fransızca çekti. İngilizce istiyorduk ancak bizi almadılar. Babam devreye girdi, beni İngilizce sınıfına alacaklar. *Mehmet'ten ayrılmam, ona haksızlık olacak O da gelirse İngilizce sınıfına geçerim!* dedim. İngilizce sınıfına geçseydim hayatım belki daha farklı olurdu. Ama Fransızcam da Doktora giriş sınavını verecek kadar iyiydi. Orta ikide ticaret ve tarım-iş derslerini okuduk. Bu derslerin Köy Enstitülerinden kaldığını düşünüyorum. Tarım dersine ilkokul öğretmenim Talia Hanım girdi, Ticaret dersine ise hısımımız olan sonradan Mardin'de SMMM Odasının ilk başkanlığını yapan Muhasebeci Abdülhaluk Gözü girdi. Orta birde iken vergi kanunları basitleştirilerek yeni değiştirildiği için Babam evde akşamları dükkânın muhasebe defteri kayıtlarını yapıyordu. Ortaokulda ticaret dersi okuyanlar için muhasebeyi anlamak kolaydı. Babamın elindeki o koca defterleri hayranlıkla izlerdim. Dükkân komşumuz Fehmi Aysoy (Yeminli Mali Müşavir) Mardin'de Üniversite mezunu ilk muhasebeci idi. Kendisine muhasebe nasıl yapılır diye sorduğumda bana basit sözlerle anlatırdı.

Orta ikinci sınıftayken Türkçe dersimize emekli bir yüzbaşı geliyordu, Yardımcı (Ensari) ailesinden. Aynı zamanda Şafak adında günlük bir gazetesi vardı. Mardin'den ayrılana kadar 1965-1967 yıllarında o gazetenin spor sayfasının hazırlanmasına yardım etmeye ve spor haberleri yazmaya başladım. 1960 yılından 67 yılına kadar babamın dükkânında plak, kitap, gazete sattım. Dükkânda müşteri olmadığı zamanlarda kitap-roman okurdum. Jean Jacques Rousseau, Shakespeare, Eflatun, Dostoyevski, Tolstoy, John Steinbeck, Michael Zavaco, Kerime Nadir, Muazzez Tahsin Berkan, Reşat Nuri Güntekin, Ömer Seyfettin, Kemalettin Tuğçu, Gündüz Aka, Falih Rıfkı Atay, Yaşar Kemal, Mahmut Makal, Orhan Kemal, Orhan Hançerlioğlu başta olmak üzere yerli yabancı birçok roman veya kitabı, Mardin'de yaşadığım süre içinde okumuştum. Neden bu kadar kitap okudum biliyor musunuz? Gelen müşteriye kitap tavsiye ediyordum. Nasıl diye sorduklarında 3. cildi enfestir ama 1. ve 2. cildi de okumanız gerek diyordum. İnsanların kendi ihtiyaçlarını ve kendi zayıf taraflarını bilmek istediklerini ve beklentilerinin yanıtlanması gerektiğini, başka bir deyişle geleceklerini aydınlatacak olguları merak ettiklerini öğrenmeye başlamıştım. Mesela yeni kurulmuş Altın Kitapları tarafından yayınlanan Albert Cronin'in *Masum ve Mağrur* adlı kitabını gelir gelmez okudum. Roman çok sattı. Sürekli sipariş alıyorduk. Artık en çok Cronin satıyorduk. Varlık Dergisi'nde yayınlanan şiir ve hikayeleri hemen okurdum. Mardin'de Varlık Dergisi tükenir iade edilecek dergi kalmazdı.

Kendi kendimizi yetiştiriyorduk. Ortaokulda iyi öğrenci oldum. O tarihlerde ticaret dersi, tarım dersi okuyorduk. Hiç unutmam Mardin Valisi Ali Ulvi Sulukioğlu'nun katıldığı 'Mardin Nasıl Kalkınır?' başlıklı bir toplantı düzenlenmiş. Toplantı'nın düzenlendiği Halkevi Kültür Salonu'nun yan tarafında voleybol oynardık. Bugün yasak toplantı var dediler. Birkaç arkadaşım ile merak ettiğimizden toplantıya katıldık. Arka sıralarda oturmamızı istediler. Bazı bürokratlar, öğretmenler konuşuyor ama içlerinde bir tane Mardin'li yoktu. Gücüme gitti. Toplantıyı yöneten öğretmen Alı Rıza İldeniz Hoca, *konusacak kimse kalmadı galiba* deyince söz alanlar arasında Mardin'li olmaması gücüme gitmişti. *Ben varım!* diye fırladım. Burada bir tek Mardin'li konuşmadığı için söz aldığımı söyleyerek; *yağ fabrikası kurulabilir* dedim. *Mardin'de mağaralardan kalker çıkartılır, inşaatlarda taşlar arasında harç olarak kullanılır bu nedenle çimento fabrikası kurulabilir* dedim. Tarım dersinde okumuştuk *buğday başağından ambalaj kağıdı üretilebilir. Bunun için kağıt fabrikası kurulabilir* dedim. Bu

önerdiğim fabrikalar sonradan açıldı. 1973 yılında Mardin Çimento Fabrikası için muhasebe müdürü arıyorlarmış. Beni Yönetim Kurulu Başkanı ve Mardin Ticaret Odası Başkanı Mehmet Ali Eldem Bey aradı. Babamın arkadaşı idi. İstanbul'da muhasebe bürom olduğunu biliyordu. O yıl Üniversite'yi bitirmiştım 'Öğrenci iken önerdiğin Çimento fabrikası açıldı. *Gel burada muhasebe müdürü ol'* dedi. İşim olduğunu söyleyerek görevi kabul etmedim.

Bu arada yakın arkadaşım Çetin Erdolu ile tiyatroya merak sardık, arkadaşımınla monolog çalışarak skeç yazma denemeleri yapıyorduk. Mardin Lisesi'nin lise bölümüne geçtiğim 1966 yılında Çetin ile yaptığımız organizasyonla 'Harput'ta Bir Amerikalı' oyununu okulda sahneye koymak üzere girişimde bulunduk. Beden eğitimi hocası bizimle ilgilendi, ama biz oyunu çıkarana kadar okullar tatile girince oyunu sahneleyemedik. İzleyen yıl İstanbul'da okuyunca oyun bensiz sahnelendi. Kendimizi ifade etmek için tiyatro çok önemliydi. Tiyatroysa tiyatro, şiirse şiir okuyarak ve yazmaya çalışarak konuşma yeteneğimizi geliştirmeye çalışıyorduk.

İstanbul Yılları

İstanbul ve Pertevniyal Lisesi

Lise 1'nci sınıfı geçince babam beni ödül diye İstanbul'da halamın oğlunun yanına gönderdi. Evi de işyeri de bu günkü Bayrampaşa'da, o zamanki adı ile Sağmalcılar'da idi. Evin bulunduğu mevki imara yeni açılmıştı. Bölgede de elektrik yoktu. Onun motosikleti vardı. Bende arkasına binip beraber ofisine gidiyordum. Onbeş gün sonra da Mardin'e döneceğim. Halamın oğlu ofiste proje çiziyor. Onun çizdiği projeleri mühendislere imzaya götürüp para kazanmaya başladım. Bir gün defteri ben tutayım mı dedim ve hayatımda ilk serbest meslek erbabı muhasebe defteri ile tanıştım. Hangi akla hizmet ettim bilmiyorum, kayıtları deftere yeşil, kırmızı, mavi dolma kalemle yazıyordum. Derken oraya gelen bazı mimar ve mühendislerin de defterlerini yazmaya başladım. Bu arada komşu kasap da defterini tutmamı istedi, ama bilgim yetersiz olduğu için onun defterini tutamadım bir kaç gün sonra iade ettim. Halam, diğer oğlu menenjit geçirdiği için Ankara'ya gitti. Halamın oğlu yeni evli idi, evde birisi bulunsun diye babamdan İstanbul'da yanlarında benim kalmamı istedi. Bu vesileyle ben Mardin'e gidemedim ve istemediğim halde İstanbul'da kaldım.

Pertevniyal lisesine kaydım yapıldı. Okula başladım. Herkes benimle alay etmeye başladı, çünkü şivem bozuk. Önlere oturuyorum. 1966-67 öğretim yılında birinci sönestre'de yüzlük not sistemi uygulandı. Protestolar sonunda ikinci sönestre'de onluk sisteme dönüldü. İlk sınavlar başladı. Biyolojiden 78 puan almıştım öğretmen beni tahtaya kaldırıp soru sordu. Ben yanıtlayamadım. Şivemin bozukluğu da eklenince Hoca '*ha sen kopya çekmişsin*' dedi, kırk verdi. Yılsonuna kadar takılı kaldı. Ama her sınavda iyi not alınca benimle uğraşmaktan vazgeçip hak ettiğim notu yılsonuna doğru vermeye başladı. Sonraki derste Psikolojiden yazılı olduk, Hoca '*Masum Türker kim*' dedi, '*benim*' dedim, '*biraz daha yazsan yüz alacaktın doksan sekiz aldın*' dedi. Ben hocaya hayran oldum, onun etkisiyle hep yüz aldım o dersten, çünkü çeşitli psikoloji kitaplarından çalışıyordum ve Hoca'nın desteğini almaya çalışıyordum. Bu çalışmalar hayatımı çok etkiledi. Her konuyu içselleştiriyor ve yaşamımda uyguluyordum.

Örneğin çağrışım konusunu içselleştirmiştim ki bu amaçla bir insanı anımsamak için beş altı unsuru yakalarım. Mesela, Dursun Ali Yaz'ı cep telefonumda 'Dursun Ali Felsefe' diye tanımlamak gibi. Tek başına Dursun Ali yazsam kimdir bu diye düşünürüm? Ama adının yanına felsefe yazdığım zaman hatırlıyorum.

Cebir ve Geometri Hocamız Selahattin Bey ilk öğretmenlik görevine Mardin'de başlamış, çok iyi bir öğretmendi. Buna rağmen ilk günlerde dersi algılayamıyordum. İlk sınavın notlarını açıklarken kırk civarında not almıştım. Benimle konuşurken herkesin önünde Mardinlilerin Matematiği iyi olur neden düşük not aldığımı sorarak beni motive etti. Gerçekten Mardin'de notlarım iyi iken burda birden düşük not almam canımı sıkıyordu. Bu arada öğleden sonra okuldan çıkar çıkmaz Halamın Oğlu'nun bürosunda çalışmaya devam ediyordum. Para kazanıyordum. Hayatımda ilk defa 15 gün cebir ve geometri kursuna gittim. Temeli sağlamlaştırmam lazımdı. Aradaki farkı göderdim. O günden sonra benim cebir ve geometri derslerim 70'in altına düşmedi.

Edebiyat öğretmeni sınav sonuçlarını okudu, ondan 82 puan aldım. Divan edebiyatı okuyoruz. Tahtaya kaldırdı. Ne sorarsa sorsun Arapça bildiğim için gerekli açıklamaları yaparak yanıt veriyordum. Aferin aldım. Edebiyat öğretmenim bir hafta sonra beni çağırdı. 'Okul tiyatrosu kuruyoruz, gel sen de oyna' dedi. Oyunun adı 'Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım'. Ben Gedikli'yi oynuyorum ama canım sıkıldı. Beni şivem bozuk diye seçmişler. Oyunu yarışmaya sokacaklar ama yazar Haldun Taner'in onayı gerekiyor. Edebiyat fakültesinde hocaydı. Geldi, oyunu izledi. Benim sahnemi izledikten sonra izin vermedi. Paltosu omuzlarında giderken, ben de arkasında gittim beraber yürümeye başladık. Beni gördü 'Çocuk oyunu niye batırdın?' dedi. 'Niye? Ne yapmışım?' diye yanıtladım. 'Gedikli, bozuk şivesiyle konuşacak ve herkes gülecek. Tamam, senin şiven zaten bozuk. Sen ise tersini yapıp oyunun baş karakterleri olan Efruz ve Vicdani'nin görünümünün değişmesine neden oluyorsun' dedi. Tam o sırada Edebiyat Fakültesi'nin önüne gelmiştik. 'Efendim' dedim. 'Bir insan Mardin'de doğmuş, şivesi bozuk diye alay konusu yapılamaz' dedim, durdu elini omzuma koydu, biraz düşündükten sonra 'Çocuk sen bana dersimi verdin' dedi. Ardından okula yarışmada oyun için izin verdi. Ancak geç kalmıştık.

Lise ikiden üçe iyi notlar alarak geçmiştim. Ama Mardin'e göre notlarım yine düşük kalmıştı. Yaz tatilinde Mardin'e gittim. Yine, babam gerek duydukça dükkanda çalışıyorum. Babama, 'İstanbul'a dönmek istemiyorum çünkü halam bana çok karışıyor' dedim. Babam 'Hayır Liseyi İstanbul'da bitireceksin' dedi. Ancak ayrı evde kalmama izin verdi.

Bu sefer Yedikule'de dört Mardin'li bir araya gelip ev tuttuk. Lise üçte yine tiyatro yaptık. Rezaizade Mahmut Ekrem'in 'Çok Bilen Çok Yanılır' oyununu oynadık. Pertevniyal Lisesi'nde tiyatro çalışmalarına katılmam kendimi daha iyi ifade etmemi sağladı. Bozuk şivemi nasıl değiştirebilirim? diye sordum, diksiyon çalışacaksın dediler. Nasıl olacak? Çift sessiz bir sesli, ağızıma kalem koydum aynanın karşısında başladım çalışmaya. Şivem düzelmeye başladı. Alay edilme konusunda içime kapanmadım aksine azimle üzerine gidip kendimi düzelterek meydan okudum.

Mardin Yüksek Öğretim Derneği'nin bazı toplantılarına ve etkinliklerine katılmaya başladım. Başkan Hukuk Fakültesi'nde okuyan İbrahim Özlen, örnek bir liderdi. Öğrenci yurdu inşa etmek için çalışma yapıyorlardı. Lise öğrencisi olmama rağmen dernek faaliyetlerine katılıyor örgütlenmeyi öğreniyordum. Yurdu inşa ettiler. Benim hayata bakışımı değiştirecek

önemli bir iş yaptılar. Yurdun inşaatı tamamlanınca tapu Mardin Belediyesi' adına alındı. 12 Eylül darbesinde bütün öğrenci derneklerine el konulurken Mardin Öğrenci Yurdu, Mardin Belediyesi'ne teslim edildi. Bu olay sayesinde öngörünün önemini içselleştirerek kavramıştım.

Lise üçte, psikoloji dersi hocamız sosyoloji dersini veriyordu. Hoca'nın sevgisini kaybetmemek ve motivasyonumu artıran övgülerini almak için sosyoloji dersini de çok çalışıyordum. Bu arada psikoloji kitapları da okuyordum. Sosyoloji dersinden yüksek puan alıp hocanın gözüne girmek istiyordum. Lise'de tüm arkadaşlarımla çok iyi anlaşıyordum. Ancak İsmail Güneş ve Kemal Gönül lise sonrası çok yakın arkadaşlarım oldu. Birlikte çalıştık, ortak olduk.

Üniversite Hayatım

Üniversite giriş sınavları açıklandı. Puanlarım iyi idi. Bizim sınıfın tamamı bir okula yerleşti. Tercih sürecinde fakülte veya bölüm seçmekte çok zorlandım. Deneyimlerim sonucunda üniversite'ye girişte öğrencilere özellikle yol gösterici tayin edilmesi gerektiğini düşünüyorum. İlk seçmede İşletme Fakültesini 110'ncu sıra civarında kazandım. Kaydımı yaptırmadım. İkinci seçmede Fen Fakültesi Fizik Bölümünü kazandım. Kaydımı yaptırdım. Lise mezuniyet notlarımı da dikkate alan öğrenci bürosu şefi karşılıksız burs başvurusu da yaptırdı. Üçüncü seçim başvurusunda yine İşletme Fakültesi'ni kazandım. Ama bu sefer arka sıralarda kazandım. Son gün Fen Fakültesi'ndeki kaydımı aldırıp İşletme Fakültesi'ne kaydoldum. Dördüncü seçim başvurumda İstanbul Eczacılık Fakültesi'ni kazandım. Amacım Tıp Doktoru olmaktı. Eğer tutturamazsam Eczacılık'ta alacağım dersler nedeniyle bir sonraki yıl Tıp Fakültesi'ni kazanırsam bu derslerden muaf olacaktım. Bu nedenle Eczacılık Fakültesine kayıt olmaya karar verdim. Hiç unutamam o yıl ilk kez öğrenci olayları nedeniyle Üniversite 1 Kasım 1969 günü açılmadı, Kaydımı İşletme'den alıp Eczacılık Fakültesine kaydolacağım gün, 17 Kasım 1969 günü Üniversite öğretim yılı başladı. Öğrenci işleri bürosuna gitmeden ne olup bittiğini öğrenmek için başlayan derse girip bir bakayım dedim. Prof. Dr. Kemal Tosun'un İşletme dersi idi. Kemal Hoca ders anlatmaya başladı, hem anlatış biçimine hem de ufuk açan konuşmalarına ve dersin içeriğine hayran kaldım. Anlattıkları, Mardin'de dükkanda çalışırken babama önerdiğim konulardı. İşletmede kalmaya karar kıldım ve kaydımı almaktan vazgeçtim.

Bir süre sonra Tıp Fakültesi Giriş Puanı düşünce, Tıp Fakültesi'ne girme olanağım doğdu. Babam duyunca Tıp Fakültesi'ne girmem için telefonda her gün aramaya başladı. Son günü İstanbul'a geldi. Ama ben İşletme'de kaldım. Fakülte'ye devam nedeniyle Lise'de defter tutma ve iş takibinden kazandığım para azalmaya başlamıştı. Babamdan yardım almam gerekiyordu.

Babam kızmıştı. *Dön gel Mardin'e* diyordu. Kardeşim Mehmet'te Lise son sınıfı okumak üzere İstanbul'a gelmiş Pertevniyal lisesine yazılmıştı. Ne yapmalıyım diye kara kara düşünüyordum. O arada beni etkileyen Kemal Tosun Hocam dekan oldu. Tebrik etmek için gittim, bu arada durumu anlattım, ben yine para kazandığımı ama kazancımın yetmediğini; babamın yardımına ihtiyaç olduğunu, Tıp Fakültesi'ne yazılmadığım için yardım etmeyeceğini,

söylediğini anlattım. Hoca bana İTO bursu için başvurma dilekçesi yazdırdı. Haftada bir gün çalışma karşılığı burs aldım. Oradan gelen burs sayesinde babamın parasına ihtiyacım kalmadı. Ayrıca, İTO'daki çalışma süreci bana çok yararlı deneyimler kazandırdı.

Sene 1970 Üniversite'de ilk yılım, sömestr tatilinde babamla uzlaşmak, İşletme Fakültesi'ndeki seçimimi onaylatmak için Mardin'e gittim. Mardin'deyken gazetede Uniroyal Anonim Şirketi'nin Genel Kurul ilanını okumuş ve ilanı kesmiştim. İstanbul'a döndüm. İsmail'e dedim ki, *'Uniroyal'in genel kurul toplantısı varmış oraya gidelim'*. Gazetede ilanına göre toplantı Meclisi Mebusan Caddesi'ndeki şirket merkezinde yapılıyor. Kapıdan bizi çevirdiler. Dediler ki *'buraya sadece ortaklar girebilir'*. *'Kardeşim biz işletmeciyiz öğrenmek istiyoruz, onun için geldik'* dedik. *'Üst katta Türk Sevk ve İdare Derneği var, oraya gidin size yardımcı olurlar'* dediler. Dernek yöneticisi staj amacıyla gelip çalışabileceğimizi söyleyerek bize yardımcı oldu. Yanında çalışanlara *'Bu gençler istekli, alın bunları projede çalıştırın'* dedi. Başladık orada çalışmaya, bayağı eğitim yapılıyor, büyük ağabeyler var, Amerikalı'lar var. Aralarına girdik. Seminerlere dinleyici olarak girmeye başladık. Bizi benimsediler. Baş sıkışan bizden yardım istiyordu. Ali Coşkun'la seminer toplantılarında tanıştım. Seminerlerde vaka çözümlerinde, farklı yöne sapıldığında önceden çözümü öğrendiğimiz için uyarıda bulunuyorduk. İsmail'le haftada iki defa gidiyoruz ve havamız iyi çünkü büyük adamlarla beraberiz. Sonradan profesör olan Erhan Işıl vardı, Ergun Zona vardı Eski Arnavutluk kralının torunuydu. Konuşma sanatı kitapları vardı. Biz burada iş hayatının kolay evirilebileceğini öğrendik. 1970 de Sevk ve İdare Derneği seminerlerinde ilk öğrendiğim şey kılık kıyafetin ve kıyafette lacivert renginin iş hayatındaki önemi idi. Karşınızdaki insanı etkilemiş. Yaz kış lacivert takım giymeye başladım.

O sene sınıf birincisi Dilek oldu, ben 2. oldum, 3'üncü de arkadaşım İsmail oldu. Bir gün *'Dekan Kemal Tosun Hoca, seni çağırıyor'* dediler, gittim. Boston Kolejinden öğrenci seçmeye gelmişler. Sınıf birincisi Dilek'ti. Onlar erkek istiyorlarmış. Kemal Hoca aldığım notları göstermiş ve hakkımda güzel sözler söyleyerek onlara beni önermiş. Ayda 200 dolar burs, yatacak yer, yılda bir defa elbise parası, kitap verecekler, okul parası istemiyorlar. *Hocam dedim, Ben İstanbul'a geldim zorluk çektim, yabancı ülkeye gidersem ne yaparım. Ayrıca, İngilizcem yok, bir yıl sadece İngilizce öğrenecekmişim, yıl kaybım olacak diyerek kabul etmedim.*

Sınıf arkadaşım Zehra Özkale çok iyi bir arkadaşım idi. Üsküdar Amerikan Kolej'i'nde okumuş, muhasebe ve işletme matematiği sınavlarına aynı çalışma grubunda hazırlanmıştık. Babası'nın işlerine yardım ediyordu. Beyoğlu Esnaf Kefalet Kooperatifinde babasının kredi işlerini yürütürken, kendisinden part-time çalışacak *muhasebeci bulmasını istemişler*. Bana *haftada bir gün muhasebeci olarak çalışır mısın* diye sordu. *Ben de olumlu yanıt verince* o da beni önermiş. Kooperatif başkanı ile görüştüm, Haftada bir, bazen iki gün öğleden sonra asgari ücretle çalışmak üzere Eylül 1971'de işe başladım. Ben işi anlamak ve birikmiş işleri düzenlemek için işe iki gün gidiyordum, sonra her gün öğleden sonra Fakülte çıkışı sürekli gitmeye başladım. Sıcak bir ortamda çalışıyoruz. Kooperatif yöneticileri ve benim dışımda telefonlara bakan lise mezunu bir bayan, getir-götür ve temizlik işlerinde çalışan orta yaşlı bir erkek çalışıyor. Kooperatifin yeni kredi verme yetkisi askıya alınmıştı, işler yalnız mevcut kredilerin döndürülmesi ile sınırlandırıldığı için büyüme durmuştu. Onlara dedim ki, *bu kredileri veriyoruz ama istihbarat yaptırırsak kredilendirme yetkimizi tekrar açabiliriz*. Nasıl yaparız dediklerinde, *az para verir part time çalışacak bir istihbaratçı alırız* dedim ve sınıf arkadaşım

İsmail Güneş'in istihbaratçı olarak işe alınmasını sağladım. Üç dört ay içinde çalışmamdan memnun kalınca bana yetki vermek üzere muhasebe yanı sıra Kooperatif Müdürlüğüne atadılar. Bu arada Beyoğlu Esnaf Kefalet Kooperatifi adına Esnaf ve Sanatkarlar Gazetesi yayınlamaya başladık. Ben Genel Yayın Yönetmeni ve Başyazar, Kemal Yazı işleri Müdürü ve yazar olarak görev aldık. İsmail Güneş ve kardeşim Mehmet Türker ise muhasebe pazarlama, sonraları Bağ-Kur konularındaki yazıları ile katkıda bulunuyorlardı.

İlk Muhasebe Ofisimiz

1972 Yılıının ikinci yarısında Galatasaray İşletmecilik okulunda okuyan Kardeşim Mehmet Türker, İşletme Fakültesi'nde sınıf arkadaşım İsmail Güneş ve İktisat Fakültesi'nden Kemal gönül ile birlikte dört kişi ilk muhasebe büromuzu kardeşim Mehmet Türker adına açtık. İsmail ve Kemal ile Pertevniyal Lisesi'nde sınıf arkadaşıyım. Büronun adını ORMAM MALİ MÜŞVİRLİK koymuştuk. ORMAM *Organizasyon, Marketing, Araştırma ve Muhasebe kelimelerinin kısaltılmış adı idi*. Yer Vezneciler'de serbest meslek erbabı defterini tuttuğum bir Mimar'ın kullanmadığı bürosu idi. Aramızda görev bölümü yapmıştık. Ben müşteri ilişkilerine bakıyordum. İsmail pazarlama (özellikle reklam) işlerine bakıyordu. Kemal defterleri kaydediyor. Mehmet hem defter kayıtlarında hem Vergi Dairesi ve SSK işlerine yardım ediyordu. İş bozulan bize geliyor. Tanıtımlarını, muhasebesini, pazarlamasını, reklamını ve finansal tablolarını hem vergi beyanına hizmet edecek hem kredi alabilecek tek bilanço haline getiriyorduk. Gazete esnaf ve sanatkarlara dağıtıldığı için ORMAM Mali Müşavirlik büromuzun tanınmasını sağladı. İkinci sınıfta Finansal Muhasebe dersinin hocası Prof. Dr. Mustafa Aysan'dı. O yıl mükemmel bir program uygulamıştı. Mustafa Hoca, tercüme ettiği Amerikalı Paton- Dixon'un '*Muhasebenin Temelleri*' kitabını Temel kitap olarak okuttu. Vergi mevzuatını irdelemek için yardımcı kitap olarak İstanbul Ticaret Odası Genel Sekreteri Prof. Dr. İsmail Özarlan'ın '*Envanter Bilanço*' kitabı ile Devlet Planlama Teşkilatı tarafından kurulan komisyonun hazırladığı '*Tekdüzen Hesap Planı*' ve '*Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri*' ile Raporlamayı içeren ve hepimize dağıttığı dokuz kitaptan oluşan kitap setini de paralel yöntemle aynı anda okutuyordu. Buradaki bilgiler çok işime yaradı. Mesela bir tüccar kredi alıyor, Maliye'ye verdiği bilançoyla gerçek bilanço aynı değil. Sermaye üstesi hesabı kullanarak vergi bilançosu ile ticari bilançoyu tek bilançoya indirgeyebiliyorduk. Bu konuda iki üç kişinin hesap durumunu düzeltip kredi almalarını sağlayınca özellikle Karaköy piyasasında tanınmaya başladık. Kredi almak için tek bilançoya sahip olmak isteyenler bize gelmeye başladılar. Muhasebecilerin hazırladıkları bilançoları düzeltme işimiz yaygınlaşmaya başladı. Biri şikâyet edince, vergi incelemesi başladı. Âmâ bir şey bulamadılar. Niye bulamadı? Çünkü örneğin, bina kayıtlarda 50 bin lira olmasına rağmen o günkü değeri ise 500 bin lira. Biz bir kayıt yaparak muhasebe kayıtlarında binanın değerini 500 bine çıkartarak bilanço düzenliyorduk. Yani bilançoyu kayıtlara uygun hale getiriyorduk. Kayıtlarda binalar hesabı 450 bin lira borçlandırılırken, 'Sermaye Üstesi' adı altında açtığımız yeni hesap alacaklandırılırdı. Binalarda meydana gelen 450 bin değer artış, yılsonunda da amortismanı ayrılırken dikkate alınmaz, amortisman gideri binanın satın alma değeri olan 50 bin lira üzerinden hesaplanırdı.

Mustafa Aysan bizleri yetiştirmek için sadece üniversite içinde değil üniversite dışındaki faaliyetlere de katılmamızı öneriyordu. Örneğin 20-22 Ocak 1971 tarihinde sınıfı İstanbul Ticaret Odası'nda başkan seçildiği, Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nin düzenlediği Muhasebe Uzmanlığı seminerine davet etti. Seminer bildirimlerini teksir olarak dağıtmışlardı. Ancak sadece dinleyici kalmadık, izleyen derste seminere giden her arkadaşına sunulan bildirimlerden birisini derste bildiri sunucusu gibi anlatma ödevi vermişti. Bana verdiği konu derneğin kurucularından İsmail Otar Üstadın sunduğu 'Türkiye Muhasebe Uzmanlığı ve Serbest Mali Müşavirlik Kanun Tasarısı' bildirisiydi. Bu seminer ve ödev hazırlama ve sunma süreci benim hayat çizgimi değiştirecek bilgilerle tanışmama vesile oldu. Zira meslek kanunu gibi bir olgunun varlığını, sermaye piyasası düşüncesini ve kısacası muhasebenin defter tutmaktan ve vergi beyannamesi düzenlemekten ibaret olmadığını bu vesileyle öğrendim. ORMAM Mali Müşavirlik muhasebe ofisimizi yeni açtığımız o günlerde ufkumu da açan bu olaylar zinciri beni daha da motive etti. Ayrıca, okuduğumuz maliyet muhasebesi, yönetim muhasebesi, muhasebe organizasyonu, bilgi işlem ve bilgisayar, denetim ve vergi uygulamaları derslerinin fonksiyonlarını algılamamızı ve müşterilerimize uygulamamıza ışık tuttu. Haftada bir gün öğleden sonra İstanbul Ticaret Odasında çalıştığım için, burada gerçekleştirilen seminerleri daha yakından takip etmeye başladım. İstanbul Üniversitesi'nden mezun olduğum 1973 yılına kadar bu öğrenme temposunu hiç bırakmadım.

İkinci sınıfa geldiğimde 12 Mart Muhtırası olarak adlandırılan askeri darbeyi yaşadık. Bu hadisenin öğrencilere verdiği en büyük zarar ise gece 11'e kadar açık olan üniversite okuma salonlarının artık akşam saat 6'dan sonra kullanma olanağının sona ermesiydi. Hâlbuki bizler her akşam saat 5 veya 6'da buraya gelir ve gece yarısına kadar ders çalışırdık. Etrafta kimsecikler olmadığı için binanın enerjisi bize kalırdı.

O yıllarda son sınıfa geçtiğinizde; okulu bitirmeden hatta yüksek lisans yapmadan doktora dersine de katılabiliyordunuz. Ben de son sınıfta yönetim muhasebesi dersimize giren Alpaslan Peker hocanın teşvikiyle doktora bilim ve yabancı dil sınavlarına katıldım. Üç dört sınıf arkadaşım başarılı olduk. Son sınıfta yüksek lisans yerine geçerli olan lisans seminerlerine doktora yapan akademisyen ve iş adamları ile birlikte ders almaya başladık. Üniversitenin okuma salonları artık akşamları erken kapandığı için ders çalışma düzenim bozulmuştu. Bir de doktora derslerine katılınca derslere Vezneciler'deki büromuzda çalışmaya başladım. Ancak işhanı erken kapanıyordu. Bu nedenle geç saatlere kadar çalışabileceğimiz yeni büro arayışına girdik. Çarşıkapı'da kiraladığımız büroya taşındık. Alparslan Hoca'nın Doktora seminer dersinde finansal olaylara bakış açımı değiştiren Hayat çizgimi değiştiren olayı yaşadım. Bir sınıf arkadaşımız hazırladığı 'işletme bütçeleri' konusunu sunuyordu. Uzun uzun tablolar, raporlar, rakamlar derken tartışma sırasında bir soru sordum. Dedim ki, *Bütçenin hiç beşeri tarafı yok mu? Her şey rakamlardan mı ibaret?* Alpaslan hoca sorumu beğendi ve *Bütçelerin beşeri yönünü sana ödev olarak veriyorum*, dedi. Kendi kendime soru sorduğum için kızdım, ama mecburen kütüphaneye gidip araştırmaya başladım. Şanslıydım. Demek ki öyle gönülden öğrenmek için bakmışım ki, elimle koymuş gibi bütçelerin beşeri yönü ile ilgili bir yayın denk geldi. Harvard Üniversitesi'nin 1951 yılında yayınladığı akademik derginin eki olarak verilmiş olan bir araştırma makalesinden bahsediyorum. Yazarının adını hiç unutmuyorum Chris Agyris idi. Makale ise *Bütçelerin Beşeri Yönü* başlığını taşımaktaydı. Ancak yabancı dilim Fransızca olduğu için İngilizce metni anlayamadım. O güne kadar ders notlarımı verdiğim yabancı dil eğitimi veren liselerden mezun arkadaşarımdan tercüme için yardım istedim ve makaleyi bölüştürerek kendilerine dağıttım. Kısa sürede tercüme işini tamamlayıp ödevimi hazırladım.

Alpaslan Hocam'da araştırma makalesinden ilk kez haberdar oluyordu. Bu ödev hayatım boyunca finansal olaylara insani olarak bakmamı ve analizlerde bu boyuta da yer vermeme sağladı.

İlk Büyük Mükellefim: GEMAK

Bu sırada muhasebe büromuz devam etmekteydi. Ortaklar olarak çalışma koşulları nedeniyle anlaşmazlık yaşamaya başladık. Önce İsmail bir süre sonra Kemal ortaklıktan ayrıldılar. Bu deneyimin en büyük kazancı ortaklık ilişkisi bitmesine rağmen arkadaşlığımız devam etti. Hatta sonraları İsmail'in Tekel Genel Müdürlüğü'nde müfettiş olmasına aracılık ettim. Kemal ile izleyen yıllarda çeşitli şirketlerde beraber çalıştık hatta 9 yılı aşkın bir süre *Nokta Dergisi*'ni elden çıkardığımız güne kadar ortak olarak birlikte çalıştık. Birbirimize köstek olmadan yardım etmeyi hep sürdürdük. Bu deneyim insanlarla dargın olmadan ayrılabilineceğini öğretti. Hem okul, hem iş derken yeterince müşterimiz olmamıştı. Ben de yeni bir kartvizit bastırmayı düşündüm. Öğrenci iken bastırdığım kartvizitlerde şöyle yazıyordu. *Masum Türker, İşletme Fakültesi*. Kendi büromuza taşınınca özgüvenimiz de arttı tabii. *ORMAM Mali Müşavirlik* adıyla güzel bir kartvizit bastırdık. Ama kimlere verecektik? Çevremiz sınırlı idi. Olanlar da çoğunluk öğrenciydi. Aklıma güzel bir fikir geldi. Bayramdan sonraki gazeteleri topladım ve bayram tebriği ilanı veren şirketlere, yeni kartvizitlerle bayram tebriği gönderdik. Bayram tebriği yayınlamış bir firmanın hem parası, hem de işleri güzel olmalıdır diye düşünmüştüm. Bir faydası olmadı ama kendimize güvenmemizi ve motivasyonumuzun artmasını sağladı. Meslek yasası veya reklam yasağının olmadığı günlerdi. Mesleğinde ilerleyen ustalar ise zamanla ticarete atılırdı.

Bu süreçte tavsiye üzerine bir iş aldık. Üç ortak bir gemi donatma işi almışlar muhasebe işini organize etmemi istediler. Bu firma hâlen en büyük tersanelerimizden birisi olan GEMAK Gemi İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ydi. Ortakları gemi mühendisi İsmet Üner, makine mühendisi Erol Dündar ve denizcilik okulundan mezun Orhan Oray beylerdi. İsmet Üner ve Erol Dündar çelik konstrüksiyon işinde eski ortaklardı. Bu sırada bir gemi donatma işi almışlar. İlk başta sadece bu işin muhasebesinin yapılması düşünülerek İş Ortaklığı kurmak istediler. İşte mesleğimin farkını gösterebildiğim bir fırsat karşıma çıkmıştı. Onlara geçici şahıs ortaklık yerine Kolektif Şirket kurmalarını tavsiye ettim. Önce itiraz ettiler, sonra ikna oldular. İsmet Bey'e dedim ki, *Neden geçici düşünüyorsunuz ki, bu sırada gelen başka işler ne olacak? Ben size kolektif şirket kurayım. İstedığınız zaman ayrılırsınız. Şirketin yasal alt yapısı kolektif olunca, bir müdür düzeyinde muhasebe işlerinin yönetilmesi lazım oldu ve ben muhasebe müdürü sıfatıyla işlerini yönetmeye başladım. Hemen Beyoğlu Kefalet Kooperatifi ile artık eskisi gibi fazla uğrayamayacağımı söyledim. Seninle zaten part-time anlaşmıştık. Sen kendi isteğinle fazla çalışıyordun. Bizim için sakıncası yok!* dediler. Artık hem muhasebe bürosunda, hem Kooperatif'te hem de GEMAK'ta çalışıyordum. Yeni işimdeki maaşım 3.250 liraydı. GEMAK'ın muhasebesini yapmakla kalmayıp gemi sektörünün dinamiklerini öğrendim. Nasıl teşvik alınır, gemi sektörünün raporlaması nasıl yapılır gibi birçok detaya da vakıf oldum.

Bu sırada kardeşim de Akademi'ye girmişti. Fakat dersleri iyi gitmiyordu. Bir gün donattığımız geminin sahibi olan Akçalı ailesinden birisi odama gelerek, *Bize senin gibi birisi lazım. Tanıdığın var mı?* diye sordu. *'Evet var, kardeşim'* dedim. Aslında fazla deneyimi yoktu, yalnız büroda çalışıyordu. Muhasebe müdürü olarak işe başladı. Hem şirkete inanılmaz katkı sağladı, hem de dersleri düzeldi. Meğerse büroda ona fazla iş yüklediğimiz için sürekli ikinci planda kaldığından yeteneklerini gösterememiş ve hatta başarısız bir tablo çizmişti. Sorumluluk almaya başlayan kardeşimin kısa zamanda hem işinde hem okulda çok başarılı olması, beni çok mutlu etmişti. Kardeşim askere gidene kadar şirkette çalıştı ve grubun diğer şirketlerinin de muhasebe servislerini yönetti.

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD)

İşler yoğunlaşınca tek başıma kaldığım ORMAM Mali Müşavirlik Bürosu'nun işlerini de yetiştiremez duruma gelince Büro müşterilerinin önemli kısmını tasfiye etmek zorunda kaldım. GEMAK inanılmaz şekilde yol almaya başladı. Küçükte olsa mevcut büyük gemi donatımının yanında yeni donatım işleri alınıyordu. Bu arada muhasebe elemanları olarak muhasebe departmanındaki işlerin yürütülmesine kurumsal bir yapı kazandırdım.

1974 yılının Şubat ayında gazetelerde bir ilan yayınlandı: Muhasebe Uzmanlık Sertifikası Sınavı. Sınavı Türkiye Muhasebe Uzmanları düzenliyordu. Sınavı başaranlara 'Muhasebe Uzmanlık Sertifikası' verilecek ve Derneğe üyeliğine kabul edilecek. 23 yaş bitirme şartını bir ay eksiklik nedeniyle yerine getiremeyince sınava giremedim. İlk sınavda kimse kazanamamıştı. Mayıs 1974'de yapılacak ikinci sınava yaşım tuttuğu için katıldım. Konular arasında; matematik model, maliye, vergi, denetim, işletme, istatistik, mali analiz, yönetim muhasebesi ve muhasebe organizasyonu gibi zor dersler vardı. Sınav Beyazıt'taki Maliye -Muhasebe Yüksek Okulu'nda yapıldı. Okulun müdürü Fikrel Öcal'dı ve kendisi sınav gözetmeniydi. Muhasebe Organizasyonu dersinin sorularını İsmail Otar, Denetim sorularını Profesör Osman Fikret Arkun, mali analiz sorularını eski hesap uzmanı Aydın Ahıska, işletme sorularını Profesör Cumhuriyet Ferman, maliye sorularını ise İstanbul Defterdarı Hakkı Musaballı gibi değerli isimler hazırlamıştı. Yani bir derneğe üye olmak ve sertifika almak için bugünkü yeminli sınavından farksız hatta daha ağır konuları içeren bir yarışın içine girmiştik. Toplam yedi kişiydik. Sınav sonuçları açıklandı. Bir tek ben kazanmıştım. Kazanmayan arkadaşlarımızdan yalnız birisi *sınava devam etmedi, diğer arkadaşlar ise izleyen dönemde geçemedikleri dersleri kazanarak hem sertifika almaya hak kazandılar hem de Derneğe üye oldular.* İkinci sınavda da sadece bir kişi kazanınca, sınav heyeti kim bu kazanan diye merak ederek beni Dernek Merkezi'ne davet ettiler. Nasıl kazandığımı sordular, ben de *yeni mezun olduğumu bilgilerimin taze olmasının etkisi olduğunu söyledim. Sınava giren diğer arkadaşların 35-40 yaşlarında olduklarını, buna karşılık benim yeni mezun olmam fark yarattı.* dedim. Dernektekiler üyeliğimi tebrik etmekle kalmayıp sürekli gelmemi ve etkinliklerde görev almamı söylediler. Teşekkür ederek ayrıldım.

Sınav üyesi Aydın Ahıska Üstad ise bu görüşmeye katılamamış olduğundan beni ofisine davet etmişti. Aydın Bey, o sırada Koç Holding'in Mali İşler Koordinatör Yardımcısı idi. *Onun hazırladığı mali analiz sınavının sorularını yanıtlarken psikolojik analiz yaptığımı*

söylediğimde bunu nereden öğrendin? diye sordu. Ben de, Üniversite’de Profesör Sabri Özbaydar hocadan İş Psikoloji dersi aldığımı ayrıca ‘Pertevniyal Lisesi’ndeki Ülkü Anıl hocamı çok severdim ve dersinden tam not almak için tavsiye ettiği her şeyi okurdum dedim. Meğerse Ülkü hoca, o tarihlerde Arçelik şirketinin mali işler müdürünün eşiymiş. Dolayısıyla ailecek tanıştıkları Ülkü hoca Erenköy Kız Lisesi’ne tayin olunca Aydın Üstadın kızını da etkilemiş; kızı da Boğaziçi Üniversitesi’nin psikoloji bölümünü seçmiş. Bu kısa tanışma faslından sonra beni neden davet ettiğini söyledi. Sınavda sorduğu soru, Aygaz şirketinin gerçek mali durumuymuş. *Cevabın doğruydum* dedi. Soru şöyleydi; Bir şirket, atıl durumdaki parasını çekmesine rağmen genel müdürün yatırım kararını yorumlamamızı istiyordu. Şunları yazmıştım: *Genel müdür, mali gücü zayıflayan şirketine yatırım yaptırarak kendisini güçlü göstermeye çalışmaktadır.* Biraz konuştuktan sonra Aydın Ahıska şu teklifi yaptı. ‘*Koç Holding’te mali analist olarak çalışmak ister misin?*’ Aslında GEMAK’taki işim iyiydi ancak 1.500 liraya yanıma aldığım yardımcımın maaşı 2.500 liraya yükselmişti. Buna rağmen benim ücretim aynen duruyordu. Beni gözden çıkardıklarını düşünmeye başlamıştım. Dolayısıyla iş değiştirmeye karar verip, Aydın Üstadın teklifini kabul ettim.

Aydın Üstad, daha işe başlamadan beni arayıp yanına gelmemi istedi. Koç’tan ayrıldığını fakat problem olmadığını eğer istersem Koç’ta başlayabileceğimi söyledi. Ayrıca bir iş daha olduğunu söyledi. *Müşavirliğini aldığım Puro Sabun diye bir şirket var. Şirket konkordato masasında. Buraya ‘Mali İşler Müdürü’de olabilirsiniz* dedi. Bu pozisyonu ilk kez duymuştum. Araştırınca öğrendim meğerse muhasebe işleri yanında finans işlerine de bakanlara, mali işler müdürü deniyormuş. *Kabul eder misin?* diye sordu. Maaşımı sordum. İlk maaşın 10.000 lira brüt, net 6.500 lira alacaksın. Üç ay sonra brüt 12.500, net 7.500 lira eline geçer eline.’ dedi. Aydın hocayla anlaştık. Ancak tersaneden de ayrılmak istemiyordum. Ortaklardan İsmet Bey’in yanına gittim. *Biliyorsunuz çok önemli bir sınavı kazandım* dedim. TMUD sınavını kastetmiştim. *‘Evet’ dedi ‘Tebrik ediyorum.’* Çünkü onlar da benim mesleki gelişimimi takip edip, başarılarımla övünürlerdi. Kendisine bulduğum yeni işin şartlarını anlattım. Maaşıma zam yapsalardı belki kalırdım. İsmet Bey’in ayrılmama izin vereceğini hiç düşünmemiştim ancak net bir cevap verdi. *Yolun açık olsun.* Çok şaşırılmıştım. Çünkü şirketin tüm muhasebe, finans ve idari işlerini ben yürütüyordum. O gün anladım ki, hiç bir şirkette hiç kimse vazgeçilmez değilmiş. Fakat patronun aklında başka bir plan vardı. Yardımcımı kastederek, *Ekrem var ya?* dedi. *Biz ona 400-500 lira daha zam yapsak, senin işlerini götürebilir mi?* diye sordu. *Yapabilir* dedim. *Peki?* dedi, *Sen aylık 2.000 liraya Ekrem’e danışmanlık yapabilir misin? Sadece telefonlarına cevap vermek yeterli,* dedi. 3.250 liraya tam gün çalışırken, 2000 liraya danışmanlık yapacaktım. Bu sırada yeni bir şirket daha kurmuşlardı. Aylık 1.200 lira ücretle bu şirkete murakıp oldum. Hem işten ayrılmıştım hem de aynı parayı almaya devam ediyordum. İlk işim kısa zamanda büronun işlerini bir arkadaşına aktarmak oldu.

PURO Sabun

Puro Sabun Sanayi şirketinde ise gerçek hayatı yakından öğrenecektim. Sahibi, yakın zamanda rahmetli olan Tuncer Taciroğlu'ydu. Kendisi lise mezunuydu ama inanılmaz birikimli bir iş insanıydı. Pangaltı'da oturuyordum. Mesai 8.30'da başlıyordu. İlk iş günü tam vaktinde gittim. Bir baktım patron gelmiş. Kapıcıdan imza defterini istedim. Mesai başlamadan 10 dakika evvel geldiğini görünce ertesi gün 8.20'de geldim. Ama Tuncer Bey gene şirketteydi. İmza defterine baktım, adam 8.10'da gelmiş. Ertesi gün ben daha erken geldim yine patron şirkette derken sabah 7'de gelene kadar patronu geçemedim. O sabah beni yanına çağırırdı. *İşte böyle erken gel. Şirketi konkordato masasından yeni devraldık. Çok işimiz var, diyerek beni motive etti.*

Bu esnada bir şirket nasıl kontrol edilir onu öğrenecektim. Birincisi kapıyı kontrol edeceksiniz. Kim ne zaman girip çıkıyor? İkincisi ise kasaya hakim olacaksınız. Kim, kime ne ödüyor? Bunu da bir hata yaparak öğrendim. Ticaret müdürümüz bozuk olan sebilin tamir edilmesini istemiş ama Tuncer Bey izin vermemiş hatta bana da bilgi vererek ödeme yapılmamasını söylemişti. Bir süre sonra sebili tamir ettirip parasını ödemişler, sonrada benden onay almışlar. Bir iki gün sonra sabah yapılacak işleri konuşurken *'Ben sana sebil tamir parası gelirse ödememeni söylemiştim, ama ödemişsin* diye hesap sordu. Ben ödeme yapmadığımı söyledim. Tuncer Bey ise ödemişsin dedi. Ödedin ödemedin derken, *Peki şu tarihli kasa föyünü getir* dedi. Bir baktım ki gerçekten de parayı ödemişim. Bu da bana ikinci ders oldu.

Şirket, esans ve yağ gibi hammadde alımında sıkıntı yaşıyordu. Piyasa musevilerin elindeydi. Şirketin mali durumu zayıf olduğu için sadece nakit mal alabiliyorduk. O zaman Eminönü'nde *'Yağ İskelesi'* denilen mevkide Ticaret Odası binasının yanındaki mıntıkada Natan adlı bir tüccardan hammadde olarak kullanmak üzere yağ alıyorduk. Kendisine telefon ederek, *Elimdeki çeklerle hammadde almak istiyoruz* dedim. Önce olmaz dedi. Çek karşılıksız çıkarsa hemen öderiz diyerek ikna ettim. Böylelikle çek masrafından da kurtulacaktık. Bir hafta sonra arayıp verdiğimiz çeklerden bir çekin karşılıksız çıktığını söyledi. Hemen parasını gönderiyorum dedim. Kasamda para vardı çünkü piyasaya ne kadar çek ciro ediyorsak %10'nu kasaya bloke etmeye başlamıştım. Çekin karşılığını alan Natan, çok şaşırıldı. Bu tekniği üniversitede finans yönetimi dersinde öğrenmiştim. Aslında okullarda derslerde erdemli olmak ana fikri esas alınır. Bu bilgiler yeri gelmedikçe kullanılmadığı için piyasada eğitimde öğrenilen bilgiler işe yaramaz gibi algılanıyordu. Hâlbuki doğru insanlarla ilişki kurduğunuzda ve okulda öğrendiğiniz değerler ve bilgiler mutlaka karşılık buluyordu. Kısa süre sonra bir çekimiz daha karşılıksız çıktı. Hemen gönderiyim dedim. Gerek yok, yarına kadar bekleyip bir kez daha soralım dedi. Üçüncü problem de ise sizin göndermenize gerek yok, ben tahsilata geldiğimde alırım dedi. İşte bu yöntemle konkordato ilan etmiş firmanın piyasadaki itibarı yükseldi ve herkes açık hesap mal satmaya başladı. Hammadde sorununu aşan şirket, üretimini artırdı ve kâra geçmeye başladı. Tuncer Bey beni çağırıp arkadaşlarım arasında pazarlama-bölümü için bir müdür ve genel sekreter olarak görev yapmak üzere insan kaynakları uzmanı bulmamı istedi. Pazarlama için sınıf arkadaşım Erhan Gürsoy vardı. Onu pazarlama müdürü olarak aldık. Erhan daha sonra Hundai'nin genel müdürlüğünü yaptı. İnsan kaynakları uzmanı olarak yine sınıf arkadaşım Dünya Uzman adındaki arkadaşımızı genel sekreter görevi için işe aldık. PURO Sabun Fabrikasının pazar payı büyümeye başladı. Bütün finans sorunları çözümlenmişti. Vergi uygulamaları ile ilgili sorunları sonradan Avukat olan eski Vergi Denetmeni olan Mehmet Kaya Üstad mükemmel bir şekilde çözüyordu. Kendisinden vergi idaresi ile ilişkilerde vergi

planlaması uygulamalarını öğrendim. Aydın Ahıska Üstadı izleyerek muhasebe-finans-vergi ekseninde kurumsal yapıyı oluşturma yöntemlerini öğrendim.

Zaman çabuk akıyordu. Mayıs ayına geldik. Erhan Temmuz'da askere gidecekti. Bende bir yıl sonra 1976 Temmuz'da askere gidecektim. Haziran ya da Mayıs'ın ilk günleriydi. Patron *pazarlama müdürünü sana bağlamaya karar verdim*, dedi. Bu kararı doğru bulmamıştım ama nasıl ifade edeceğimi bilmiyordum. Arkadaşıma haksızlık olarak görüyordum. Ben kara kara düşünürken danışmanlık yaptığım Gemak tersanesi ortaklarından İsmet Bey aradı. Akşam buluştuk. *Sana aylık net 10.000 lira versek murakıp olduğun şirkete genel müdür olur musun?* dedi. *Aynı zamanda yeni bir şirket kuracağız. Oranın da murakıbı olur ve aylık 1.200 lira alırsın* dedi. Teklifi kabul edip ertesi gün Tuncer Bey'e PURO'dan ayrılmak istediğimi ayrıca kendisinden izin alarak sınıf arkadaşımın iki ay sonra askere gideceğini bir değişim yapmadan onun fikirlerinden yararlanmasını tavsiye ettim. Ayrılmak isteme nedenimi anlamıştı. Gideceğim yer eskiden çalıştığım yer olduğu için kararımın vaz geçiremeyeceğini biliyordu. Zarif birisiydi. Gözlerini kırıştıtarak *Bana güzel uyarıda bulundun ve ufuk dersi verdin*, dedi. *Ben de estağfurullah ben sizden çok şey öğrendim* diyerek vedalaştık. Bütün bunlar yaşanırken bir şey daha öğrenmişim. Çalıştığınız başka bir deyişle tuttuğunuz kapı önemlidir. Muhasebe meslek mensubunun büyüme eğilimine ve ruhuna sahip müşterisi varsa o da büyür. Bu nedenle dünyanın hiçbir yerinde salt muhasebe eğitimi verilen bir okul yoktur. İşletme, finans, insan kaynakları, tedarik, üretim, psikoloji, felsefe veya organizasyon da bilmeniz lazım. Muhasebecinin meslek odaklı tanımını *muhasebeci demek işletme ekonomisti olmak demektir*, şeklinde yaparım.

Tekrar geri dönmüştüm. Murakıbı olduğum şirkete Genel Müdür olmuşum. Bu arada ilk işim kapalı olmasına rağmen Mali Müşavirlik Büromuzun yerini değiştirmek oldu. "Masum Türker Mali Müşavirlik" adı altında Beyoğlu Belediyesi'nin yanında Nergis Sokak Karateke İş Hanımın en üst katında bir daire kiraladım.

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) Yönetim Kurulunda

PURO'da çalıştığım sırada Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nin yönetim kurulu toplantısına gözlemci olarak davet edildim. Bu arada her hafta yapılan yürütme kurulu toplantılarına katılmam istendi. Yürütme kurulu Deva Holding Mali Koordinatörü Erdoğan Akgönül, Eczacıbaşı Holding'ten Özdemir Ayer, Koç Holding'ten Doç. Dr. Oktay Güvemli ve Dr. Türkan Arıkan ile profesyonel çalışan Genel Sekreter'den oluşuyordu. Genellikle seminer ve toplantı konuları planlanıyor, Muhasebe Uzmanlığı Meslek Yasası'nın çıkarılması için yapılacak girişimler planlanıyor ve ayda bir yapılan yönetim kurulu toplantılarına sunuluyordu. Önce dinleyici idim. Eksiğimi gidermek için sürekli araştırıyor bu konuda yazılanlar elime geçtikçe okuyordum. Bir süre sonra yaşadığım deneyimleri okuduklarımla harmanlayarak görüş bildirmeye başladım. Yürütme kurulu üyesi hocalar ve üstadlar beni motive ediyorlardı.

Şubat 1975'te yapılan Genel Kurul'da Derneğin Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildim. Yapılan görev dağılımında Yürütme Kurulu Üyeliğine seçildim. Muhasebe mesleğinin

örgütlenilmesi çalışmalarına daha fazla katılmaya başladım. Fakülte'den hocalarım olan Başkan Profesör Mustafa Aysan, Profesör Feridun Özgür, Asistan Dr. Çetin Şamlı yanısıra Derneğin Kurucu Başkanı Osman Fikret Arkun, kurucu İsmail Otar, derneğe yıllardır emek veren Profesör Haluk Sümer'in babası Eşref Sümer, Profesör Cumhuriyet Ferman, Profesör Fikret Öcal, Defterdar Hakkı Musaballı, Dr. Türkan Arıkan, Şevket Şevki Bulut, Bülent Çorapçı, Üstad ve Hocalar vardı. Katıldığım yönetim ve yürütme kurulu toplantılarında meslek örgütlenmesinde geçmişte yapılan girişimleri ve verilen mücadeleler ile nasıl bir yapılandırma yapılması gerektiği konusundaki saatlerce yapılan tartışmaları büyük bir keyifle ve her toplantıda yeni şeyler öğrenerek izliyordum. Kendimden beklenmeyecek şekilde hiç konuşmadan hocaları dinliyordum. Her birinin birikimini alabilmek için sadece soru soruyor ve not tutuyordum.

Bir taraftan şirkette çalışıyor, diğer taraftan büro çalışmalarımı sürdürüyor, ayrıca dernek faaliyetlerini aksatmıyordum. Bu arada çalıştırdığım çıraklara bugünkü deyimle stajyerlere kartvizit bastırarak onlara veriyordum. Kartvizitlerinde unvanlarının 'Denetçi Asistanı' yazılmasından keyif alıyorlardı. Dernek çalışmalarında bazı işleri bana yüklemeye başladılar.

Bir gün beni İsmail Otar Üstad davet etti. Kurucuları ve ortakları TMUD mensuplarından oluşan 500.000.- TL sermayeli yerli AR-İŞ Denetim şirketine bir hisse almamı ve ortak olmamı teklif etmesi beni çok onurlandırmıştı. Ayrıca bu teklifin ortaklar kurulunun aldığı kararla gerçekleştiğini söylemesi beni gururlandırdı. Söz konusu hisseyi yıllar sonra İsmail Otar Bey mevcut binayı değerlendirmek için talep edince kendisine aynı bedelle iade ettim. AR-İŞ'in ilk denetim raporu Amerikan Dış Ticaret Bankası denetimi için o tarihlerde Asistan Dr. Olan Profesör Çiğdem Solaş tarafından yazılmıştı. 1975 yazında derneğin idari işlerini ve parasını yöneten ücretli Genel Sekreter derneğin parası ile birlikte ortadan kayboldu. Dernek yöneticileri çok üzüldüler. Parada yok olduğu için hem kira sorunu ortaya çıktı hem Genel Sekreter istihdamı. O hafta ard arda üç dört toplantı yapıldı. Derneğe karamsarlık çökmüştü. Son toplantıda bu konuda ilk kez ben söz aldım. Eğer uygun görürseniz Genel Sekreter görevini ücret almadan yönetim kurulu üyesi sıfatıyla yapabileceğimi söyledim. Herkes rahatlamıştı. İlk kez yönetim kurulu üyeleri arasında genel sekreter seçimi yapılıyordu. Bu arada Ercüment Ünver Bey'de para işlerini yönetmek üzere Sayman Üye seçildi.

Dernek'te Genel Sekreter olduktan sonra ilk işim kira işini halletmektir. Bu konuda Türkan Arıkan çözüm buldu. Ağabeyi Vural Arıkan'ın Avukatlık Bürosu'nun yan tarafında küçük bir dairesini sembolik bir ücretle kiralayarak Tünel'e taşındık. Dernek benim büroma ve çalıştığım şirkete 5-6 dakika uzaklıktaydı. Dernek üyesi olsun olmasın sorunu olanlar telefon ederek yardım istiyorlardı. Soruları toplar kitapları yüklenir evde hazırlık yapardım. Bazen sorulan sorular için gider kitap alırdım. Angarya gibi gözüken bu işler aslında genç yaşta deneyim ve birikim sahibi olmama, meslek mücadelesinde defter tutma işleri dışında denetim ve yönetim danışmanlığı ufkunun yaygınlaştırılmasını gündeme taşımama büyük katkısı olmuştur.

Bu arada para işini çözümlerince dernek müdürü istihdam ettik. 1975 yılının sonlarına doğru 12'nci Türkiye Muhasebe Kongresi Hazırlık Kurulu toplantısı yapıldı. Hazırlık Kurulu dernek üyeleri, büyük ölçekteki şirketlerin temsilcileri, DPT, Maliye Bakanlığı, Devlet Denetleme Kurulu, Sayıştay ve Üniversitelerin temsilcilerinden oluşuyordu. Toplantıda Kongre

Başkanı ve Kongre Yürütme Kurulu seçimi yapıldı. Başkanlığına Profesör Osman Fikret Arkun seçildi. Ben de yürütme kuruluna seçildim. O tarihte Dr. olan Profesör Tuğrul Tüfekçioğlu ile birlikte Dış İlişkiler Komitesi olarak görevlendirildim.

Kongre kitabında yer alan 11'nci Kongre'nin sonuç bildirisinde alınmış kararlara ilişkin raporu ben hazırladım. Dernek binasını Kongre'nin bitiminde satın aldık. Paramız yoktu. Başkan Yardımcısı Bülent Çorapçı Üstadın verdiği borç para ile ödedik ve hemen sonra borcumuzu nasıl öderiz arayışına girdik. Kongre'nin bildirimlerini, Derneğin Başkan Yardımcısı Eşref Sümer Üstad ile birlikte editörlüğünü üstlenerek kitap halinde yayınlanmasını sağladık. Kitabın deşifresini ve düzeltmeleri ailece gerçekleştirerek bir ödeme yapılmasına gerek bırakmadık. Aynı şekilde Başkan Yardımcısı Eşref Üstad, Kongre kitabının İsmail Akgün Vakfı'na ücretsiz bastırılmasını sağladı. Kongre kitabı için bütçelenmiş 900.000.-TL harcanmadığı için bu para ile Dernek merkezi için satın aldığımız binanın borcunu ödedik.

Vatandaşlarımızın Türkiye'de yabancılar tarafından yapılan denetim işinde etkin olmaları için ciddi bir süreci başlattık. Bu süreçte önemli bir işin takibini yaparak bu düşüncemizi gerçekleştirdik. Neydi bu iş? Türkiye'deki yabancı sermayeli şirketler, denetimlerini yurt dışındaki ortaklar için yaptırıyorlardı. Denetimi yapan denetim şirketleri faturalarını Londra veya Atina'daki ofislerinden gönderiyorlardı. Bu denetim şirketlerine yapılan ödemelerin vergi beyanında gider gösterilemeyeceğine ilişkin Danıştay kararı alınmasını sağlamıştık. Bu nedenle yabancı denetim şirketlerinin çalıştırdıkları vatandaşlarımızı ortak yaparak ve yönetime alarak ülkemizde Türk ortaklı denetim şirketleri kurmak zorunda kalmalarını sağlamıştık. Bu da ortaklarının tamamı Türk vatandaşı olan ulusal denetim firmalarının yolunu açtı.

Dernek için sosyal etkinlikler ve seminerler düzenleyerek, ekonomik denetim düzeninin kurulması için Muhasebe Uzmanlığı Kanununun çıkarılması konusunu sürekli gündeme tutuyorduk. 12. Türkiye Muhasebe Kongresi'nin konusu '1976 Türkiye'sinde Muhasebecinin Sosyal Sorumlulukları' temasını ele alan bildirimlerden oluşuyordu. Gerek Kongre için yapılan tanımlar gerek dernek üyeliğine kabul edilmek için verilen 'Muhasebe Uzmanı Sertifikası' sınav duyuruları muhasebe mesleğini gündeme taşıyordu. 1975 yılında merkezi Eskişehir'de kurulan Tüm-Fed (Türkiye Muhasebeciler Federasyonu) çalışmalarını yaygınlaştırmaya çalışırken; kurucu üyelerinden birisi TMUD üyesi ve sertifikasına sahip olan Ergin Neng'in de içinde yer aldığı 'Muhasebeci Mali Müşavirler Birliği Derneği' Turgut Arıç'ın başkanlığında 1976 yılında İstanbul'da kuruldu. TMUD dışındaki bu iki kuruluş Türkiye'de yaygın örgütlenmeye girişti. Ancak daha çok muhasebe ofisleri odaklı örgütlenme öngördükleri için sınav şartı ve sertifikasyon gündemlerinde yoktu.

Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nin mesleğe bakış açısı ise ağırlıklı olarak mesleğin denetim boyutu ve yönetim danışmanlığı ekseninde odaklanıyordu. Ofis muhasebeciliği olarak anılan defter tutma odaklı finansal raporlama hizmetlerini bir outsourcing (dışardan yardım) olarak görüyordu. Bu nedenle TMUD'un birikimi ve deneyimi hem akademik çevrelerde ve kamu kesiminde hem de iş hayatı çevrelerinde ağırlıklı olarak kabul görüyor ve önemseniyordu.

1977'de Hüseyin Perviz Pur da aramıza katıldı. İki yıl sonra o Genel Sekreter ben ise Genel Başkan Yardımcısı oldum. 1977 yılında sürekli mesleki eğitim kapsamında aylık sohbet

toplantılarını başlattık. İlk toplantının konuşmacısı olarak ‘Servet Beyannamesi’ konusunda 90 sayfa civarında bildiri hazırlamıştım. Sonraki toplantılarda, ‘giderler’, ‘harcırahlar’ ve benzeri konularda yine konuşmacı olarak katıldım. 1977 yılında Ankara’da yapılan ve meslek kanunumuza Barolar Birliği’nin muhalefet etmemesini sağlayan ‘Muhasebe Uzmanlığı’ seminerine katılmış ve herkesin sınava girerek ruhsat sahibi olmalarını savunmuştum.

1974 yılında ben Muhasebe Uzmanlığı sınavını kazandıktan sonra TMUD yöneticileri Derneğe sınavla üye alınacağına ilişkin uygulamayı göstererek, 1971’de kurulması kararlaştırılmış olan Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi’ne başvurarak TMUD’ün üye olmasını sağladılar. Yine sınav ile üye alındığı belirtilerek 1977 yılında Münih’te Uluslararası Dünya Kongresi’nde kurulması kararlaştırılan ‘Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu’na (IFAC) TMUD kurucu üye oldu. IFAC üyeliği TMUD sınavlarıyla oluşan sertifikalı mesleğin uluslararası düzeye taşınmasını sağlamıştı.

1980 Türkiye Muhasebe Kongresi’nin hazırlık komitesinde görev almış ayrıca yorumcu olarak bildiri sunmuştum. Bildiri, Vergi Dünyası dergisinin 8. sayısında yayımlandı. Muhasebe mesleğinin örgütlenmesi başlıklı bildiri, muhasebe mesleği faaliyetlerinin dörde ayrıldığı iddiasını taşımaktaydı. Birincisi defter tutma ve finansal raporlama hazırlamayı. Bu da iki türlü olur demiştim. İlki şirketlerde muhasebeci çalışır, ikincisi ise muhasebe bürolarından yani dışarıdan hizmet alınır. İkinci faaliyet konusu ise iç denetim faaliyetidir. Bu faaliyette gerçekleştirilen denetim bağımlı denetim faaliyetidir. Bağımlı gerçekleştirilen denetim faaliyeti de ikiye ayrılır demiştim. İlki kamu sektörü adına yapılan vergi denetimi ve diğer denetim (teftiş) faaliyetleridir. Bağımlı iç denetimdeki diğer tür ise özel sektör kapsamındaki işletmelerde yapılan iç denetimdir (teftiş) demiştim. Üçüncü faaliyet ise dışarıdan alınan bağımsız denetim faaliyetidir. Bağımsız demek hem işletmenin, hem de paydaşlarının hakkını koruyan tarafsız meslek mensubu demektir. Bağımlı dediğimiz zaman ise devletin inceleme elemanları veya özel sektördeki iç denetçiler kast edilir. Çünkü onlar sadece hazineyi veya işletmenin çıkarlarını düşünmek durumundalar. Eğer yaptığınız işle sadece bir tarafın hakkını düşünüyorsanız, size bağımlı çalışan denir. Bu nedenle dışardan verilen tüm paydaşların hakkını gözetilen denetim bağımsız denetimdir. Muhasebe mesleği faaliyetinde dördüncü faaliyet eğitimci olmaktır. Bu faaliyet hem eğitim hem uygulamada yönetim danışmanlığı kapsamındadır.

Tavsiyeler: Nasıl Baş Eттіm?

Bu kadar yoğunlukla nasıl başa çıktığım çok sorulur. Genelde şöyle bir taktik yürüttüm. Örneğin Pertevniyal Lisesi Vakfı, Mardin Vakfı veya Sağlık Vakfı gibi sivil toplum kuruluşlarının örgütlenmesi ve kuruluşlarında bulundum. Bu kurumlar ayakları üzerinde durmaya başladıktan sonra ise geri çekildim. Önemli olan topluma bir değer kazandırmaktı. Bu noktada genç meslektaşlarıma üç tavsiye vermek isterim: Birincisi muhasebeci olmak girişimci bir ruha sahip olmayı gerektirir. Çünkü bu özelliğinizi müşterilerinize yansıtabilirsiniz. İkincisi hayal gücüne sahip olmalıdır. Bu özelliği kazanmak için de roman okumalarını tavsiye ederim. Ben özellikle zamanımda yaygın olan Kemalettin Tuğcu’nun eserlerinden çok şey kazandım. Bütün meslektaşlarıma son tavsiyem ise tavla değil, satranç oynasınlar. Yani şansa dayalı değil

stratejiye dayalı bir yol takip etsinler. Böylelikle kendinizi ifade edebilir ve özgür olabilirsiniz. Mesela ben kendimi nasıl ifade ettim. Yazı yazdım ama yayınlanmayınca, kendim dergi çıkardım. Veya parlamentoya girdim. Siyaset yaparken parti içinde dedikodu yapmaktansa oturularda kalkıp içimden geçenleri kürsüden ifade ettim. Başta meslektaşlarım olmak üzere üyesi bulunduğum tüm kuruluşların itibarlarının yükselmesine özen gösterdim. Çünkü rakibim bile olsa onların itibarı azaldıkça benim de itibarım azalacaktır.

Tüm bu yoğunluk beni neden yormadı. Her şeyden zevk almasını bildim. Her şeyi bilerek isteyerek ve zevk alarak yaptım. Her yemeği yerim, ama kuru fasulye ve badem ezmesine bayılırım. Okul yıllarımda tiyatro yaptım. Sporu denedim ama başarısız olunca bıraktım. Dünyayı gezdim. Farklı kültürleri merak ettim. Araştırdım, özümstedim.

Her zaman yaşadığım bu topluma bir şeyler vermeye çalıştım. Amacınız kutsal ise içiniz heyecanla doluyor ve yorulmuyorsunuz. 1982 yılında EKO-BİL Ekonomi Bilimsel Yayınları Limited Şirketi'ni kurmamın sebebi, para kazandırmadığı için kimsenin basmaya yanaşmadığı akademisyen arkadaşlarımın 8 adet değerli akademik çalışmalarını yayımlamaktı.

Siyasi Hayatım

Yetişmemde pek çok insanın emeği var. Birçoğunu size anlatma şansına sahip oldum, ama bunların arasındaki en özel insanlardan birisi Bülent Ecevit'tir. Kendisinden çok şey öğrendim. O da İsmet Paşa'dan çok şey öğrendiğini ifade ederdi. Bülent Ecevit'in hayatını ve beni etkileyen yönlerini geniş bir şekilde mutlaka yazmak istiyorum. Umarım bunu yapacak zamanı ve fırsatı bulurum.

Yıl 1963. İlkokulu bitireceğim, merakla siyasetle de ilgilenmeye başladım. Şehrin önemli bir doktoru vardı: Vahap Dizdaroğlu. Senato ara seçimlerinde CHP adayı. Ailece Biz onu destekliyoruz. Kahvehanelere gidiyorduk, onu dinliyordum, sonra eve geliyordum, orada gördüklerimi taklit ediyor, onlar gibi nutuk atıyordum. Sandıkların açılışını da izledim. Vahap Bey seçildi.

1995 Yılında DSP'den milletvekili adaylık önerisi aldım. Ancak o dönem Mustafa Özyürek CHP'den milletvekili adayı olmak için TÜRMOB başkanlığını bırakacaktı. Ben de yardımcı olduğum için DSP'nin adaylık teklifini reddettim. 1998 Yılında erken seçim kararı alınmak üzereyken bu kez Bülent Ecevit beni aradı. *Biz şu anda Rahşan ile beraberiz aramıza katılmanı istiyoruz* dedi. Ardından açıkça teklifini yaptı. *Bu sefer kaçamazsın, milletvekili adayımız olur musun?* Böylelikle 1999 yılındaki erken seçimde DSP'nin 3. Bölge adayı oldum.

Meclis'deki ilk siyasi deparım şöyleydi. 3 Haziran'da bir konuşma yapmak istedim. Grup yöneticileri konuşma metnini istediler. Muhasebe Mesleği üzerine yapacağım bir konuşmayı denetlemenizi istemiyorum diyerek, grup yöneticilerine metni vermeden kürsüye çıktım. 1999 yılına kadar Bankalar Kanunu yoktu. Türkiye'deki finansal işlemler Kanun Hükmünde Kararnameler ile idare ediliyordu. Son KHK Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiği için tüm bankalar rutin şekilde Türk Ticaret Kanuna göre yani sıradan anonim

şirketlerin tabi olduğu düzenlemelere göre sevk ve idare edilmekteydi. Bankalar Kanunu çıkarılırken Mecliste olduğum için, kanuna bir hüküm eklenmesini istedim. Böylelikle *kredi isteyen şirketler tarafından hazırlanan mali tabloların mali müşavir ve yeminli mali müşavir tarafından denetlenmesi gerekir* hükmünü eklettim.

İstedığımız maddeyi tasarıya yazdırmıştık ancak meclis genel kuruluna gelene kadar matbaada değiştirilebilirdi. O akşam ise milletvekili seçilmiş 36 meslektaşımızı tebrik etmek üzere TÜRMOB tarafından bir kokteyl tertiplenmişti. Herkes gitti ben geç gittim. İlgili maddenin basıldığından emin olmak istiyordum. Bu sırada birkaç ay evvel yani ben milletvekili seçilmeden önce Meclis Matbaasının müdürünün mali müşavirlik ruhsatı aldığı aklıma geldi. Kendisini arayıp hemen gelmesini rica ettim. Durumu anlattım ve kanun metnini eline vererek aksi yönde basımda değişiklik yapılırsa beni hemen aramasını tembihledim. Beklediğim gibi kanun maddesi değiştirmek istenmiş ancak meslektaşımız olan matbaa müdürü duruma müdahale ederek değişiklik yapılmasını engellemiş. Ankara böyle bir yer işte. Sabah olanları gören bürokratlar, beni atlamadıklarını anlayınca bütün DSP milletvekillerine bir mektup yazarak; sağcı olduğumu ve sol politikaları bozmak için geldiğimi söylediler. Tabii bunlara alışmıştım. Hiç etkilenmeden ilgili maddeyi savunarak Bankalar Kanunu'nda yayımlanmasına katkı sundum. Bu çabalarımı Bankalar Kanununa eklediğim mali müşavir veya yeminli mali müşavirler tarafından finansal tabloların denetlenerek onaylanması hükmü için egemenler adına çok tehdit aldım. Ama hiç umursamadım.

Meslek siyasetine veya politikaya atılacak kimselerin yabancı dil bilmesi tercih sebebidir ancak yabancı dil bilseler bile, uluslararası görüşmelerini mutlaka tercüman aracılığıyla yapmalarını tavsiye ederim. Çünkü siz bir şeyler söylüyorsunuz ve bu esnada düşünüyorsunuz. Tercüman aktarıyor bu arada yine düşünme şansınız oluyor. Karşı taraf konuşuyor onu da anlıyor ve düşünüyorsunuz. Son olarak sizin tercümanınız tekrar ana dilinizde aktarıyor ve görüşmeyi son kez tahlil etme şansına sahip oluyorsunuz. Ben bu taktiği rahmetli İsmet İnönü'nün hatıralarından öğrenmiştim.

En önemlisi ise işsizlik sigortası ve emeklilik fonu çıktığı zaman fonda toplanan paraların yurt dışında hisse senedi alımına izin veren bir madde vardı. Bu maddeyi engellemek için çok fazla çaba harcadım. Sağolsun Yaşar Okuyan'ın da desteğiyle bu maddeyi engelledik ve fondaki paraların çarçur edilmemesini sağladık. İşte en yoğun ölüm tehditlerini bu yüzden almıştım. Benzer hadiseyi bireysel emeklilikte yaşadım. Bireysel emeklilik parasının da böyle kullanılmasını engelledim. *Bu adam yok edilmeli* gibi cümleler telefon dinlemelerine takılınca koruma sayısı ikiye üçe çıkarılıyordu. Devlet takip ediyor tabii çünkü sana bir şey olursa devletin de itibarı sarsılıyor.

Üniversitede Ders Vermeye Başlıyorum

Kızım İpek doğduğunda(1978) ise başka bir olay yaşadım. Hereke yolunda hep kaza olurdu. Çünkü oradaki çimento fabrikasından çıkan tozlar yolları kaygan yapardı. İpek henüz bir haftalıkken oradan geçerken arabanın kontrolünü kaybettim, Allah korudu ölümden döndüm. Saniyeler içinde eşim ve kızım gözümün önünden geçti. Ölmüş olsaydım, onlar nasıl

geçinecekti diye bir endişeye kapıldım. Eğer bir kitap yazarsam telif hakkıyla geçinirler diye düşündüm. Peki, böyle bir kitabı nasıl yazarım diye sordum kendime ve dedim ki eğer ders verirsem hayal ettiğim kaliteli kitabı yazabilirim. Hemen gazeteleri alıp ilan sayfasını açtım. Bolu, Zonguldak ve Edirne’de bugünkü Üniversitelerin temelini oluşturan yüksekokullara muhasebe dersleri için kadrolu öğretim görevlisi aranıyordu. Üç okula İstanbul’da oturduğumu belirterek saat ücretli olarak başvuruda bulundum.

O tarihlerde Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nde Doçent olan Ömer Lalik Hoca, Bolu Sevk ve İdare Yüksek Okulu’nun (SİYO) öğretim görevlisi atama kurulundaydı. Türkiye Muhasebe Uzmanları adına yaptığım faaliyetleri izliyormuş, kadrolu olmak şartıyla atanmama da etkili olmuş. Eski mevzuata göre full time tazminatı olan maaşın %40’ndan vazgeçilirse part-time atama yapılıyordu. Bu kuralları öğrenince part-time olarak Bolu SİYO’da kadrolu ama part time olarak işe başladım. Haftada bir gün ders verecektim. 4 yıl 4 ay bu okulda çalıştım. YÖK yasası çıkınca part-time esası kaldırıldığından ayrılmak durumunda kaldım. Bu esnada hayalimi gerçekleştirip 373 sayfalık muhasebe ders notları hazırladım ama kitap olarak bastırmadım. 1978 yılında hazırladığım ve 5 öğretim yılında okuttuğum ders notlarının temelinde KİT’ler için hazırlanan ve özel sektör uygulamalarında ihtiyari olan Tekdüzen Hesap Planı konusu vardı. Kitaptaki önemli başlıklardan birisi de o güne kadar özel sektörde ihtilaf konusu olan ve ceza ödenen harcırahlarla ilişkin giderlerdi. O tarihlerde işadamlarımız yeni yeni yurt dışına çıkmaya başlamıştı. Seyahat esnasında yapılan harcamaları ise vergi denetimlerinde eleştiri konusu edilmekteydi. Dava açılan inceleme raporları, Danıştay’a kadar gitmekteydi. Bütün kararları tarayarak herkesin faydalanabileceği bir harcırah cetveli hazırlayıp bu ders notlarında yer vermiştim.

1976’da yapılan 12. Türkiye Muhasebe Kongresi’nin sonuç bildirisini sunan Mustafa Aysan, mesleğimizin yönünü değiştirecek bir fikir ortaya atmıştı. Aysan, *Tamamladığımız bu kongreden anlaşıldığına göre mesleğimizde kavram ve fikir birliği yoktur. Eğitimde aynı bakış açısına sahip olabilmek için bu açığı kapamamız gerekir* demişti. Bu düşünceden yola çıkılarak 1979 Yılında yapılan Türkiye’deki ilk Muhasebe Eğitimi Sempozyumu’na ben de katılmışım. Sempozyum’da muhasebe mesleğinin yapılandırılmasında sürekli eğitimin önemini ortaya koyan ve Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği’nde bu amaçla yaptığımız çalışmalara dikkati çekmiş, akademisyenler ile uygulamacıların sürekli mesleki eğitim amaçlı toplantılarda etkileşim içinde olmalarının önemli olacağını belirlemiştim. SİYO’da öğretim görevlisi olarak çalıştığım süre içinde gerçekleştirilen 4 Muhasebe Sempozyumu’na katıldım. Tartışmalarda söz aldım. Yıllar sonra sempozyumlara ya açılış konuşmalarına katılmak veya oturum yönetmek üzere katıldım. Tekrar öğretim üyeliği hayatına döndüğümde katıldığım sempozyumları bu kez dinleyici olarak izlemeyi tercih ettim.

TÜRMOB’a Giden Yol

1982’de yaşanan bankerler krizinden sonra Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılıp piyasaların organize edilmesi kararlaştırıldı. Aynı zamanda da Merkez Bankası ve Hazine Müsteşarlığı, bankaların bağımsız denetimden geçmesini ele aldılar. Bu konudaki ilk faaliyetler

1988 yılında başladı. O tarihte Sermaye Piyasası Kurulu'ndan (SPK) izin alan 19 denetim şirketin üyesi 33 Bağımsız Denetçi, bir araya geldik ve 03.11.1988 tarihinde 33 üyeden oluşan Bağımsız Denetim Derneğini kurduk. Başkanlığa Fatih Dural, başkan yardımcılığına Necati Yalın, ben de (Masum Türker) genel sekreterliğe, Mustafa Ahmet Ünaydın da Muhasip Üyeliğe seçildi.

Dernek olarak şirketlere Bağımsız Denetim Şirketi Ruhsatı, üyelere bağımsız denetim ruhsatı vermeye başladık. Böylelikle SPK'dan izin almış hem şirketleri hem şahısları ruhsatlandırdık. 1988 yılında TL konvertible olunca Türk lirası dolaşım hakkı kazandı. Bu bağlamda para ve sermaye piyasaları serbest piyasa ekonomisi kurallarına göre entegre olunca dünyadaki yatırımcıları Türkiye'ye çekmek için bir denetim düzeninin kurulması ihtiyacı doğdu. SPK bünyesindeki denetim mesleğine ilişkin gelişmeler ve 'Muhasebe Denetim Sektörü'nün oluşması, ardından Bağımsız Denetim Derneği'nin SPK gözetiminde kurulması; bağımsız denetimi güçlendirmek için mesleğin kurulması ve örgütlenmesi amacıyla Dünya Bankası'ndan sağlanan krediler ve benzeri gelişmeler karşısında kontrolü elinde tutmak için Maliye Bakanlığı harekete geçti. Maliye Bakanlığı hızlı ve istekli davranarak muhasebe mesleğini düzenleyen bir meslek yasası tasarısı Dünya Bankası'nın desteğiyle hazırlandı ve Bakanlar Kurulu tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) 01.03.1989 tarihinde sunuldu. 3568 sayılı Yasa'nın çıkma nedeni aslında, denetim işini koordine etmek amacıyla idi. Kanunda muhasebecilere verilen geniş yetkiler içinde bir maddede defter tutma ve beyannamelerin hazırlanması ile ilgili düzenlemedir. Geri kalan yetkiler ise halen yaygın bir şekilde kullanılması için talep yaratılmayan işletmecilik, denetim ve analiz gibi gelişmiş ülkelerdeki uygulamalara benzer yetkililerdir.

3568 sayılı Meslek Yasası çıktıktan sonra artık mesleki örgütlenme çalışmalarına son verdim. Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'nin 1990'da yapılan Genel Kurul'unda aday olmadım. Ayrıca önerilere rağmen 1990 Oda seçimlerinde delege bile olmadım. Ancak 2 sene içinde meslek farklı yönde yapılanmaya yöneldi, müşteri adına ödemeler için tahsilat makbuzu verme gibi anlamsız düzenlemeler nedeniyle meslektaşlarımızda ciddi rahatsızlık başladı. Meslekte mesleki siyaset adına başlatılan anlamsız 5'e 4 kavgası, SPK'nin mesleğimize talep yaratan düzenlemelerine açılan davalardan rahatsız olan meslektaşlarımız tekrar meslek örgütlenmesinde yer almam için beni aramaya başladılar. Bu konuda gidişatı olumsuz görünce ilk iş olarak TÜRMOB delegeesi oldum. Delege seçildiğim gün Sabri Tümer ile birlikte mesleğin geleceğini tartışıyorduk. Mustafa Özyürek ile tanışıyorduk. Kendisine ben aday olarak yola çıkacağımı söyledim. O da ben de düşünüyorum dedi. O zaman kendisiyle çalışabileceğimi söyleyerek birlikte girişim de bulunmaya karar verdik. İlk girişimimiz geçmişte Mustafa Özyürek'e TÜRMOB Başkanlığı teklif eden İstanbul SMMM Odası'nı ziyaret ederek desteklerini talep ettik. Yaptığımız görüşme sonucunda TURMOB seçimlerinde İstanbul SMMM Odası öncülüğünde birlikte hareket etmek üzere mutabık kaldık.

Meslek yasası çıktığında, Bağımsız Denetim Derneği olarak SPK'dan yetki alan meslektaşlara bağımsız denetim yetkisi veriyorduk. Meslek yasası çıktıktan sonra dernek üyeliği için aradığımız şartların değiştirilmesini savunmaya başladık. 1992 yılında TÜRMOB yönetimine gelince, SPK'nun yetki verme kuralları içine aranan tecrübe şartı yanı sıra SMMM veya YMM olma şartının gerekliliği mücadelesini yürütmeye başladık ve bu konuda başarılı olduk. Milletvekili olarak görev yaptığım süreçte, 1999 yılında SPK Kanunu'nda bağımsız denetçilerin SMMM veya YMM olma şartının yer almasını bürokrasinin muhalefetine rağmen

yer almasını sağladım. Bu düzenleme daha sonra Türk Ticaret Kanunu'nda, ardından şu anda yetkilendirmeyi elinde bulunduran Kamu Gözetim Kurulu'nun mevzuatına da yansıdı. Ben parlamentodan ayrıldıktan sonra Sermaye Piyasası Kurulu, çok defa yaptığı teşebbüslerle mali müşavir ve yeminli mali müşavir olma şartını kaldırmaya çalıştı. Ancak Meclisten geçiremedi. En son Kamu Gözetim Kurumu kurulunca, bu Kurum da iki kere teşebbüs etti ancak mali müşavir ve yeminli mali müşavir olma şartını kaldırtamadılar. Aslında onların hayali bu şart kalkınca belgeyi kendi verecekler ve denetçilerin meslek örgütüyle bağı kesilecek. Bu konuda şu anda TÜRMOB'un bir hatası var. O hatası da şu, bağımsız denetimi organize eden bir örgütlenmeye gitmiyor. Gitmediği için saha boş kalıyor. Bu örgütlenme nasıl olacak? TÜRMOB yöneticilerinden oluşan bağımsız denetim merkezi kurulup TÜRMOB faaliyetlerinin bağımsız denetimle ilgili olanlarını ayrı bir servis adı altında izleyerek ve bir nevi ihtisas haline getirmelidir. Bu yapılmadığı için, muhasebe mesleği de her an tehlike altındadır.

Fransa'da şöyledir, yerli şirketleri korumak için belli eşiği geçen şirketlerin işini bana veriyor ama diyor ki, yanına küçük bir firmayı örneğin Dursun Ali Yaz'ın firmasını da al. Böylece Dursun Ali Yaz'ın da gelişmesini sağlıyor. Çin'deki sistemi ise yeni öğrendim. Çin'de 50, 60, 100 muhasebeciyi bir araya getiriyor. Onlara muhasebe denetim şirketi kurduruyor. Ve devlet onlara iş veriyor. Şu anda Çin'deki ilk dördün arasına Çinli şirketler girmeye başlamış. Yani bizim bildiğimiz şirketlerin sayısı artıyor, yani mesela ilk beşler, ilk altılar diyorlar ya, artık bunların arasında bir iki tane Çin kökenli muhasebe firması da bulunuyor. Türkiye'de de bu işin yapılması gerekir. Aslında Türkiye bu işe benzer bir işi yaptı, ne zaman yaptı? Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında sermaye birikimini sağlamak için müteahhitleri üretti, müteahhitleri besledi, müteahhitlere iş verdi ve o müteahhitler, sonradan çıkıp kendileri yeni işler yaparken artık kendi güçleriyle, devletin işlerinden kazandıkları tecrübeyle iş yapmaya başladılar. Yani bugün müteahhitlik sisteminin temeli Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında devlete yapılan işlerden kaynaklanıyor.

Bana sordunuz muhasebe kitabı olmayan başka kitap var mı diye? Türk şirketlerinin küresel şirket haline getirilme yollarını, araştırdık. Bu kitap internette var. İTO'nun 2004-64 numaralı yayınıdır. Bu kitabı hazırlarken şöyle bir sonuca vardık. Bir ülkede şirketlerin uluslararası şirket haline gelmesi için iki şeye ihtiyaçları var. O iki şey şuydu: Birincisi uluslararası çalışan milli denetim şirketleri olacak, ikincisi uluslararası çalışan milli avukatlık firmaları olacak. Bu ikisi, küreselleşmede aktör olmanın olmazsa olmazıdır. Üçüncüyü şimdi ekliyorum ona da ihtiyaç var, o da uluslararası çalışan milli reyting (derecelendirme) şirketi kurulmasıdır. Bir tane muhakkak kurulması gerekir devlet eliyle, devletin koordine etmesi gerekir. Denetim ile ilgili en önemli düzenleme VUK, mükerrer 227'yle biz muhasebecilere verilen vergi denetim yetkisidir.

Türkiye'de 1993'den milletvekili olduğum 1999'a kadar muhasebe mesleğinde pazarlama hizmetlerini anlattım. Sonra Profesör Cemal Yükselen ile Hatay SMMM Odası'nın açılış töreninde tanıştığım gün dedim ki, *Ben milletvekili oldum. Dolayısıyla yapamıyorum. Ama siz madem pazarlamacısınız, muhasebeciler için bir pazarlama kitabı yazmanızda fayda var.* Ben bu düşüncemi TESMER Müdürü Profesör Ercan Bayazıt ile sürekli paylaşıyordum. Ercan Bayazıt böyle bir kitap yazdı. Aynı tarihlerde de Profesör Cemal Yükselen Muhasebede Pazarlama kitabını yazarken kitap düşüncesinin ve önerisinin benden geldiğini önsözde teşekkür ederek yazdı.

Meslek yasası çıkarken, hem mesleği resmi güvenceye kavuşturuyor, hem de ruhsatlı meslektaşlara iş alanları açılıyordu. Fakat bu çalışmalar esnasında hem yanlışlar, hem de eksiklerimiz oldu. Birincisi, yeminli mali müşavirlerin tasdik raporları ihbar üzerinden denetlenecek veri kabul edilecek kalite kontrolden geçecek. Yeminli Mali Müşavirlerin tasdik raporlarının ilk düzenleme günü gibi kabul görmesi yani vergi inceleme elemanları, teftiş edilmiş gibi kabul edilmeleri gerekmektedir. Bir ihbar varsa başka denetimlerde bir şey olmuşsa ancak bakılması gerekir. Tasdik ile ilgili başlangıçtan beri amaç ve mantık budur ve 3568 sayılı Kanundaki düzenleme de bu esasa göre yapılandırılmıştır.

Aynı durum mali müşavirlerin vergi beyannamelerini aracılık hizmetiyle vermeleri doğru değil. Mali müşavirlerin ön denetim yapıp sınırlı uygunluk denetimiyle bu işi yapmaları esastır. Bu konudaki VUK, Mükerrer 227'deki düzenleme ön denetim esasları amaçlanarak yapılmıştır. Mükerrer 227'yle alakalı, meslek camiasının aydınlatılması lazım, vergi müfettişlerinin aydınlatılması lazım, çünkü mükerrer 227 sorumluluk vermiyor. Meslek kusurundan dolayı sorumluluk sorguluyor. Yani sen aldın belgeyi muhasebe kayıtlarını yanlış yaparsan, etik davranmazsan sorumluluğun var. Yoksa muhasebe evraklarının yanlış veya doğru olmasından kayıtları gerçekleştiren mali müşavirler sorumlu değildir. Kaldı ki bu konuda uluslararası standart var hatta yeminli mali müşavirlerde de var. İş sahibi yani vergi mükellefi bu belgeler doğrudur, diye taahhütname veriyor.

Diğer taraftan bağımsız denetimi genişletmeleri ve bağımsız denetimi genişletirken de şu anda KOSGEB aracılığıyla verilen on beş bin lira desteğinin yaygınlaştırması gerekir. Şimdi denetim yapmak isterseniz ve siz proje hazırlarsanız 3 yıl müddetle o firmanın denetim ücretini KOSGEB ödüyor. O zaman bunu yaygın hâle getirip Türkiye'de ekonomik denetim düzeninin kurulması gerekir. Kurulursa vergi gelirleri artar. Şimdi aslında vergi gelirlerinin artması isteniyorsa, mükerrer 227'nin devreye sokulması gerekir. Fakat bunu devreye soktuğunuz zaman, vergi kayıplarının önlenmesi için burada yer almayan bir şeyi yapmak lazım. O tarihte ön denetim düşüncesini bazı örgütçü arkadaşlara kabul ettirememiştik! Bir kısım arkadaş, *Devlet memuru mu olacağız?* dediler. Tabi ki hayır, bu ön denetimi kimin adına yapıyor mali müşavirler, devlet adına yapıyor. O halde bu denetim ücretleri tespit edilecek, bu denetim ücretlerini devlet ödeyecek. CMUK avukatlarına, devlet avukatlık ücretini ödeyince avukatlar devlet memuru mu oluyor? Mali müşavirlere vergi beyannamelerinin imzalanması ücretinin devlet tarafından ödenmesi CMUK avukatlarına ödenen ücretlerden farkı yoktur. Eğer devlet vergi beyannamelerini imzalama ücretini öderse vergi gelirleri iki misli artar. Çünkü yüz bin kişilik TÜRMOB üyesinin altmış bini serbest çalışıyor. Bu altmış bin arkadaşın uygunluğu sağlama amaçlı düzeltme taleplerini mükellef yapmak zorunda olacak. Peki, bu arkadaşların denetimiyle, maliye adına denetim yapan vergi müfettişinin vergi denetimi arasında ne fark var? Vergi müfettişi hatayı yakaladığı zaman ceza yazmak zorunda. Serbest çalışan mali müşavir ise yakaladığı hatayı rehberlik ederek düzelttirir. Dolayısıyla bizler rehberlik görevi yürütüyoruz. Yani esas bağımsız denetimin ya da vergi beyannamelerinin ön denetim amacıyla imzalanmasının amacı, düzeltme yapılmasını sağlamaktır...

